

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

**на тему АНГЛІЙСЬКОМОВНІ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ У МОВЛЕННІ
ПОЛІТИЧНИХ ЛІДЕРІВ (НА МАТЕРІАЛІ ПУБЛІЧНИХ ПРОМОВ
Б. ОБАМИ ТА Д. ТРАМПА)**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0358-а-з
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови та
літератури (переклад включно),
перша – англійська
освітньо-професійної програми
Мова і література (англійська)
Білоконь Юлія Олександрівна

Керівник к.ф.н., доц. Залужна М. В.

Рецензент к.ф.н., доц. Шевчук О. В.

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 82 стор., 93 джерела.

Об'єкт дослідження: сучасні англомовні фразеологізми використані у промовах політичних діячів ХХІ ст.

Мета роботи: аналіз основних типів і функцій фразеологічних одиниць в сучасних політичних промовах.

Теоретико-методологічні засади: ключові положення теорії фразеології (В. В. Виноградов, О. В. Кунін, П. С. Дудик, М. П. Кочерган, О. І. Смирницький).

Отримані результати: серед низки функцій які виконують фразеологізми у політичних промовах (дейктична, створення образності, прагматична (і її стилістичний різновид), контактовстановлююча, оцінна, резюмуюча, комічна, експресивна, комулятивна, результативна, прагматична, виражальна, евфемістична, аксіологічна, директивна, текстотвірна, лаконізації мови, волюнтативна та функція гіперболізації) найчастотнішими є оцінна і інтенсифікації висловлювання. Б. Обама найчастіше використовує фразеологізми, що виконують функцію інтенсифікації висловлювання, в той час як у Д. Трампа на першому місці за частотністю знаходимо результативну функцію. Використання фразеологізмів зниженого стилістичного тону Б. Обамою і Д. Трампом дає підстави стверджувати, що політики прибігають до однакової стратегії встановлення контакту із глядачами – створення невимушеної атмосфери спілкування. Для обох політиків важливим є надання динамічності описуваним подіям, тому частіше за все вони використовують дієслівні фразеологізми. Б. Обама здебільшого використовує ФО в середині промов, тоді як Д. Трамп – у кінці.

Ключові слова: фразеологічна одиниця, ідіома, функції, політичні промови, політичні лідери, Барак Обама, Дональд Трамп

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ	7
1.1 Поняття фразеологізму у світлі сучасної лінгвістики.....	7
1.2 Основні параметри фразеологічних одиниць.....	14
1.2.1 Структурні характеристики фразеологічних одиниць.....	15
1.2.2 Семантичні параметри фразеологічних одиниць.....	19
1.3 Класифікація фразеологічних одиниць.....	23
1.4 Функції фразеологічних одиниць.....	34
РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ В ПУБЛІЧНИХ ПРОМОВАХ ПОЛІТИЧНИХ ЛІДЕРІВ США	41
2.1 Типи і функції фразеологічних одниць у виступах Барака Обами.....	41
2.2 Типи і функції фразеологізмів в політичних промовах Дональда Трампа.....	57
ВИСНОВКИ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	76

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ФО – фразеологічна одиниця

CDO – Cambridge Dictionaries Online

CED – Collins English Dictionary

FDI – Farlex Dictionary of Idioms

ODO – Oxford Dictionaries Online

WNWCD – Webster's New World College Dictionary

ВСТУП

Фразеологія – це цілком особлива галузь лексикології, а її унікальність зумовлюється, передусім, стилістичними функціями фразеологічних одиниць та їх смислотворчим потенціалом. Беручи до уваги той факт, що корпус фразеологізмів в системі мовознавства не є усталеним і незмінним, а піддається впливу постійного розвитку мови, дослідження фразеологізмів завжди потраплятиме в поле зору лінгвістів. Дослідженням фразеологізмів займалися багато вчених, зокрема, В. В. Виноградов, В. Д. Ужченко, О. І. Смирницький, О. В. Кунін, Л. Г. Скрипник, Ш. Баллі, М. П. Кочерган, Дж. Страслер, Дж. Сейдл, У. Макморді та ін. Укладена велика кількість словників, такі як : “Cambridge Dictionary of Idioms”, “Oxford Dictionary of idioms”, “American Idioms Dictionary by R. Spears”, “Farlex Dictionary of Idioms”, тощо.

Політична діяльність завжди відіграла важливу роль в житті суспільства. Від політичної позиції країни залежить місце країни на міжнародній арені, її роль в діяльності світової спільноти. Проте важливу роль у створенні іміджу країни та її правлячих сил відіграє її презентація в політичному дискурсі. Політичні промови дають змогу звернутися як до міжнародної спільноти, так і до громадян своєї країни. Політична фразеологія є одним із суперечливих питань в сучасній лінгвістиці, адже політичні діячі є одним з головних носіїв державної мови, а грамотне використання фразеологізмів завжди вважалося показником освіченості. Від доречності, точності й оригінальності вживання фразеологічних одиниць багато в чому залежить вплив політика на аудиторію, прийняття або відторгнення його ідей.

Актуальність роботи зумовлюється наявним інтересом мовознавців до фразеологічних одиниць, які використовуються у політичних промовах.

Втім функціональне призначення окремих фразеологічних одиниць у контексті все ще залишається недостатньо вивченим.

Об'єктом дослідження є сучасні англомовні фразеологізми, використані у промовах політичних діячів ХХІ ст.

Наукова новизна полягає у виявленні основних фразеологічних одиниць у політичних промовах і спробі власного дослідження їх функціонування.

Предметом дослідження є семантичні та функціональні характеристики англомовних фразеологізмів у політичних промовах.

Метою дослідження є аналіз основних типів і функцій фразеологічних одиниць в сучасних політичних промовах.

Для дослідження поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання:**

- 1) дати визначення термінам «фразеологізм» та «ідіома» та порівняти їх;
- 2) виокремити основні функції фразеологізмів;
- 3) проаналізувати існуючі підходи до класифікації фразеологізмів;
- 4) виявити функції використання фразеологізмів у промовах політичних діячів США;
- 5) систематизувати обрані фразеологізми з огляду на синтаксичну функцію у реченні;
- 6) порівняти результати аналізу використання фразеологізмів різними політиками.

Матеріалом дослідження слугував корпус електронних версій промов, звернень, коментарів та дебатів Барака Обами і Дональда Трампа. Загальна кількість проаналізованих промов політиків – 17, із них обрано 42 ФО. Уся добірка матеріалу була обрана з сайтів відомих видавництв та аналітичних організацій (NY Times, CBS News, The Guardian, American Rhetoric, Whitehouse Archives).

Методи дослідження. Дослідження здійснювалось на основі використання таких методів: лінгвістичного аналізу й синтезу, контекстологічного методу, методу аналізу словникових дефініцій та статистичних методів обчислення кількісних результатів.

Практична значущість дослідження полягає в можливості використання його результатів у лекційних курсах і практичних заняттях з лексикології англійської мови, стилістики та комунікативної лінгвістики.

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаної літератури.

У вступі подано загальні відомості про дану наукову працю, починаючи від умотивування теми, мети, завдань, актуальності дослідження, визначення об'єкту, предмету та структурування роботи.

У першому розділі розглянуто загальні відомості про фразеологію як лінгвістичну дисципліну, порівняно поняття «ідіома» і «фразеологізм», описано семантичні і структурні параметри фразеологізмів, розглянуто різні підходи до їх класифікації.

Другий розділ містить власний аналіз фразеологічних одиниць в промовах сучасних політичних діячів США.

У висновках подано узагальнені результати проведеної роботи.

Загальна кількість сторінок 82, кількість використаних джерел 93.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ

1.1 Поняття фразеологізму у світлі сучасної лінгвістики

Мова – надзвичайно складний та багатоаспектний феномен, що уможливорює процес людської комунікації, забезпечує передачу та збереження інформації, створює умови для повноцінного функціонування суспільства. Втім, думається, що мову не слід розглядати лише як засіб спілкування, адже саме цей феномен лежить в основі мислення, в якому вербальне поєднується із образним. Мовна система не лише відображає реальність, але й дозволяє виразити ставлення особи до предметів, явищ, подій, процесів. «Наше знання мови полягає не лише у розумінні окремих слів, а ще й їх можливих сполучень і культурних особливостей, які часто включені до цих сполучень» [Stubbs 2001, с. 3].

Таким чином, мова відіграє визначальну роль при формуванні картини світу кожного індивіда, вона - скарбниця культури народу. Цю культуру вона зберігає у лексиці, граматиці, ідіомах, прислів'ях та приказках, фольклорі. Важливу роль у передачі цих цінностей мають і фразеологізми, які зберігаються у сталому вигляді у кожній мові від покоління до покоління. За допомогою фразеологізмів можна визначити бачення світу, менталітет, культуру та навіть історію цілих народів.

Багатство мови відображається і у багатстві фразеології, тобто виразних та образних зворотів. Вивченням таких мовних одиниць, як фразеологізми займається наука фразеологія. Саме слово «фразеологія» походить від двох грецьких слів: *phrasis* – «вираз, зворот», *logos* – «слово, наука». Існують різні визначення поняття «фразеологія», але думається, найзагальнішими є два тлумачення, дані М. П. Кочерганом: «сукупність фразеологізмів даної мови», та «розділ мовознавства, який вивчає фразеологічний склад мови» [Кочерган 2003, с. 241].

Знайомство з працями лінгвістів дає підстави стверджувати, що вчені мають дещо відмінні погляди на статус фразеології, тобто по-різному відповідають на питання, чи можна вважати фразеологію окремою наукою. Наприклад, такі вчені як В. В. Виноградов, О. І. Смирницький не виділяють фразеологію як окрему науку. Інші мовознавці, такі як О. В. Кунін, М. Ф. Алефіренко, Г. Ф. Артемова, В. С. Камінська роблять спробу виділити фразеологію від інших наук. Зокрема, П. О. Редін зауважує, що «важливо виділяти фразеологію в окрему лінгвістичну дисципліну, оскільки фразеологізм – це таке ж об'єктивне явище в мові, як і слово, а склад таких виразів стійкий і єдиний, так само, як і слова» [Редін 2008, с. 35].

В англомовних виданнях фразеологія розглядається не як окрема наука, а лише як галузь лінгвістики. О. В. Кунін звертає увагу на те, що в англо-американській лінгвістичній літературі фразеології присвячена невелика кількість досліджень [Кунін 2010а, с. 5]. Ми знаходимо праці присвячені фразеології у таких вчених як Л. П. Сміт, У. Вайнрайх, А. Маккай [Smith 1925; Weinreich 1969; Makkai 1972]. Однак навіть в цих роботах не ставляться такі важливі питання як співвідношення фразеологічної одиниці (ідіоми) і слова, фразеологічна варіантність, методи вивчення фразеології та інші.

Сам термін «фразеологія» запровадив Шарль Баллі – швейцарський лінгвіст. Саме його деякі вчені, зокрема В. В. Виноградов, О. В. Кунін, Н. Н. Амосова схильні вважати засновником даної науки

[Виноградов 2011, с. 141; Кунин 2010б, с. 3; Амосова 2013, с. 5]. Відомо, що в своїх роботах з французької стилістики він відвів певне місце опису сполучень слів. Фразеологію ж Ш. Баллі розглядав як розділ лексикології, бо фразеологічні одиниці він вважав еквівалентними слову [Баллі 1961]. Проте, наприклад, В. М. Телія так висловлюється щодо цього: «фразеологічний склад мови не знає меж – це, скоріше, безмежний розлив, що вийшов за межі лексикологічного русла» [Телія 1996, с. 55].

У шанованих британських словниках знаходимо наступні тлумачення фразеології. Оксфордський тлумачний словник надає таке визначення: «фразеологія – це певний спосіб вираження/висловлювання, в основному щодо однієї особливості конкретного мовця або предмету» (тут і далі переклад наш – Ю. Б.) [Oxford Dictionaries Online (тут і далі – ODO)]. І даний словник надає приклад *“legal phraseology”* - законодавча фразеологія. У Кембриджському словнику знаходимо наступне визначення: «фразеологія – спосіб, яким використовується мова, особливо у виборі слів та виразів» [Cambridge Dictionaries Online (тут і далі – CDO)]. Можна сказати, що відповідниками до слова «фразеологія» у даних тлумаченнях є «мова», «формулювання», «манера говорити», але ніяк не «наука». Тлумачення причин цього знаходимо у Джона Сінклера. Лінгвіст вказує на те, що фразеологія не робить поділ між граматикою і семантикою, а цілісно сприймає фрази, узяті безпосередньо з тексту. Таким чином, вона дозволяє, навіть заохочує, широкий спектр підходів до опису та аналізу одиниць [Sinclair 2008, с. 15].

Характерно також, що серед мовознавців нема єдиної думки відносно поняття «фразеологізм». Кожен лінгвіст, виходячи з обраних ним підходів вивчення фразеології, по-своєму трактує дефініцію і визначає належність різних словосполучень до фразеологізмів. Традиційна точка зору, яка іде ще від В. В. Виноградова, полягає в тому, що фразеологізм не повинен бути більшим за словосполучення. Цієї ж думки дотримується Н. М. Амосова, вона зазначає, що для того, щоб вважати прислів'я фразеологізмом, потрібно

довести, що прислів'я володіє цілісним лексичним значенням і виступає в мові як одиниця номінації [Амосова 2013, с. 144].

Однак сучасна лінгвістика дотримується думки, що фразеологічні одиниці можуть мати як форму словосполучень, так і форму речень. Вчені, які не ставлять обмежень щодо складу фразеологічних одиниць, зараховують до складу фразеологізмів прислів'я і приказки, крилаті вислови і афоризми [Шанський 2009, Кунин 2010а, Назарян 1987, Солодуб 2012]. О. В. Кунін підкреслює, що «серед комунікативних фразеологічних одиниць слід розрізняти приказки, прислів'я та комунікативні одиниці, що є короткими висловами узагальненого і повчального характеру» [Кунин 2010а, с. 313]. Таку саму точку зору має англійський лінгвіст А. Тейлор. Він дійшов такого висновку, порівнявши семантичні і стилістичні ознаки прислів'їв та приказок і фразеологізмів [Teylor 1992, с. 91].

Українські лінгвісти, такі як Л. Г. Скрипник, В. Д. Ужченко, Л. Г. Авксеньтьєв, також дотримуються думки, що до складу фразеологізмів можуть входити вирази різної величини. Наприклад, Л. Г. Скрипник вважає фразеологізмами «не лише ідіоми, а й прислів'я, приказки, афоризми письменників, крилаті рядки віршів, стійкі формули й звороти науково-термінологічного характеру, деякі канцелярські штампи, виробничо-технічні вирази тощо» [Скрипник 1973, с. 23]. Ми вважатимемо, що до фразеологізмів належать вирази різної величини, від двокомпонентних словосполучень, до влучних образних висловів, які мають форму речення (прислів'я і приказки).

Суперечливим є також питання дефініції фразеологічної одиниці, адже існують декілька термінів (фразеологічна одиниця, фразеологізм, фразема, ідіома, фразеологічний зворот, стійке словосполучення та ін.), які здебільшого позначають одне і те ж поняття. Як правило, поняття «фразеологічна одиниця» та «фразеологізм» тотожні, проте, в залежності від класифікації, можуть мати деякі відмінності у своїх визначеннях. О. І. Смирницький, наприклад, розрізняє фразеологічні одиниці та ідіоми

[Смирницкий 2006, с. 118], Н. М. Амосова розрізняє фраземи та ідіоми. Для ідіоми, на її думку, характерне цілісне значення, яке на відміну від фразем, є одиницями постійного контексту [Амосова 2013, с. 27]. Артемова Г. Ф. у своїх наукових пошуках надає перевагу поняттю «фразема» і ототожнює його із терміном «фразеологізм». Лінгвіст вказує, що фраземи є лінгвокультурологічними одиницями, тобто «одиницями, в яких відображено світогляд того чи того лінгвокультурного суспільства» [Артемова 2009, с. 24, 79].

Визначення фразеологізму загального характеру вперше дав Ш. Баллі: «сполучення, що міцно увійшли в мову, називаються фразеологічними одиницями» [Балли 1961, с. 63]. Більш точне визначення надає М. П. Кочерган: «Фразеологізм – відтворювана одиниця мови з двох або більше слів, цілісна за своїм значенням і стійка за складом та структурою» [Кочерган 2003, с. 242].

В. М. Телія дає фразеологізму наступне визначення: фразеологізм (фразеологічна одиниця) – загальна назва семантично пов'язаних сполучень слів і речень, які на відміну від подібних за формою семантичних структур не відтворюються відповідно до загальних закономірностей вибору і комбінації слів при організації висловлювання, а відтворюються у мовленні у фіксованому співвідношенні семантичної структури і певного лексико-семантичного складу [Телія 1996, с. 129]. Автор даного визначення звертає увагу на сталість компонентного складу і значення фразеологізмів, проте не вказує на кількість слів, що мають входити до його складу.

Ю. П. Солодуб дає наступне поняття фразеологізму: «фразеологічна одиниця – це стійке поєднання слів з цілісним узагальнено-переносним значенням, яке виникло на основі образного переосмислення (семантичної трансформації) словесного комплексу - прототипу» [Солодуб 2012, с. 37]. Схоже визначення було запропоноване В. М. Мокієнко. Під фразеологізмом він розуміє «відносно стійке, відтворюване, експресивне сполучення лексем, яке має цілісне значення» [Мокиєнко 2005, с. 5]. Обидва визначення

базуються не на компонентах ФО, а на її значенні. Стає зрозумілим, що важливим є саме цілісне значення, яке не співпадає або частково співпадає зі значенням компонентів фразеологізму.

У визначенні Ю. М. Караулова також йдеться про значення фразеологізмів. Він зазначає, що «фразеологізм (фразеологічна одиниця) – загальна назва семантично пов’язаних сполучень слів, які не утворюються у мовленні (як подібні за формою семантичні структури – словосполучення чи речення), а утворюються в ньому в узуально закріпленому за ними стійкому співвідношенні змісту та певного лексико-граматичного складу» [Караулов 2007, с. 65]. Згідно зі ще однією дефініцією П. О. Леканта фразеологізм (фразеологічна одиниця) є складною міждисциплінарною одиницею, в формі і значенні якої взаємодіють одиниці різних рівнів [Лекант 2013, с. 91]. Як бачимо, значення є більш загальним і описує компоненти, значення і місце ФО в мові.

Загальне визначення фразеологізму надає також Гальперін І. Р.: «У кожній мові є сполуки слів, в яких значення цілого домінує над значенням складових частин або значення цілого сполучення не є точним, а інколи і зовсім не виводиться з суми складових частин цього сполучення. Такі сполучення називаються фразеологічними одиницями» [Гальперин 2016, с. 125]. Ф. П. Медведєв пропонує дещо схожу дефініцію, він визначає фразеологізм як стійке поєднання слів, значення якого відрізняється від простої суми значень, що складають його слів [Медведєв 1992, с. 76].

Що стосується англомовних джерел, то визначення терміну «фразеологізм» зовсім немає у Оксфордському словнику і у Кембриджському словнику. В британській та американській лінгвістиці термін «фразеологізм» не вживається взагалі, а замість нього часто вживається слово “*idiom*”, тому фразеологічні словники британці називають словниками ідіом. Наприклад, Л. П. Сміт визначає слово «ідіома» так: «[термін використовується] для визначення таких особливостей

мови..., які є мовленнєвими аномаліями, що порушують або правила граматики, або закони логіки» [Smith 1925, с. 10].

Дещо інше визначення ми знаходимо у статті Стефана Гріса «Фразеологія і лінгвістична теорія: короткий огляд». Професор пише : «фразеологізм визначається як спільна поява форми або лексичного елемента і одного або більше додаткових мовних елементів різного типу, які функціонують як одна семантична одиниця у реченні і чия частота спільної появи більше, аніж очікувалося на основі випадкової зустрічальності» [Gries 2006, с. 6].

Вважається, що найбільш поширене визначення ідіоми належить Дж. Сейдлу і У. Макморді. Автори пояснюють це неоднозначністю слова «ідіома». У передмові до посібника Меднікова Е. М. вказує, що «ідіомами називають і особливу фразеологічну одиницю, що має ярко виражені стилістичні особливості (власно ідіоми) та інші види фразеологічних одиниць» [Seidl 1983, с. 5]. Дж. Сейдл і У. Макморді пропонують наступне визначення ідіоми: «ряд слів, що винаходять значення, відмінне від значень його компонентів» [Seidl 1983, с. 19]. Стає зрозумілим, що лінгвісти включають до ідіом всі структури, що мають значення відмінне від значень його компонентів ще й тому, що вони включили до підручника по ідіоматиці всі ті конструкції, що на їхню думку можуть вважатися специфічно англійськими і можуть бути незрозумілими тим, хто вивчає англійську мову.

Річард Спієрс також дотримується широкого розуміння терміну «ідіома». У передмові до свого словника він зазначає: «у кожній мові є фрази чи речення, які неможливо перекласти буквально. Багато кліше, прислів'їв, жаргонних фраз, фразових дієслів і загальних приказок ставлять подібну проблему. Фрази або речення такого типу зазвичай називають ідіоматичними. Цей словник – це сукупність ідіоматичних фраз та речень, які часто трапляються в англійській мові» [Spears 1991, с. 5]. Можна дійти висновку, що у британській і американській лінгвістиці більш популярним є широкі трактування слова «ідіома», адже до складу ідіом віднесені не лише

словосполучення, а й речення різного характеру: кліше, прислів'я, сленгові фрази, мовленнєві штампи, які об'єднує одна спільна риса: їхня ідіоматичність.

Отже, підсумовуючи підходи вчених до визначення фразеологічних одиниць, вважатимемо, що фразеологізм – це семантично пов'язане сполучення слів, що виникає у мові як результат метафоризації його значення, та відтворюється у вигляді специфічної, усталеної та цілісної конструкції. До фразеологізмів належать вирази різної величини, як словосполучення, так і прислів'я і приказки, крилаті вислови і афоризми. Вважатимемо за синоніми поняття «фразеологізм» та «ідіома», так як в зарубіжній лінгвістиці вирізняють тільки останнє поняття. Фразеологізми використовуються в мові готовими, тобто в тому вигляді, в якому вони встановилися в мові, і в тому значенні, яке закріпилося за ними. Це їх унікальні властивості, такі як:

1. Стійкість граматичних категорій;
2. Постійний компонентний склад;
3. Семантична пов'язаність компонентів, які набувають особливості значущості та виразності в процесі комунікації.

1.2 Основні параметри фразеологічних одиниць

1.2.1 Структурні характеристики фразеологічних одиниць. Дослідженням структури і компонентів фразеологізмів займалися багато вчених. Вчені, що вивчали компоненти ФО, давали їм різні назви, різнилась також кількість компонентів, що зараховували до їх складу. Так, наприклад, О. В. Кунин назвав компоненти фразеологізмів лексемами [Кунин 2010а, с. 8]. Л. А. Ковбасюк дає іншу назву – фразеолексема, цей термін, на думку дослідника, покликаний відобразити її несамостійність на відміну від лексеми. Сукупність фразеолексем утворюють фразеолексикон, який при порівнянні мов збігається лише частково. Загальні фразеолексеми називаються ізолексемами. Фразеологічна парадигма, під якою Л. А. Ковбасюк розуміє сукупність фразеологічних одиниць, об'єднаних однією і тією ж фразеолексемою, є суто ідіотнічним явищем [Ковбасюк 2008, с. 70].

Т. Н. Федуленкова розглядає фразеологізм як мовну одиницю, яка зафіксована в словнику знаками вторинної номінації і для якої характерна

подвійна дихотомія змісту і сенсу:

а) зміст фразеологічної одиниці – сенс фразеологічної одиниці;

б) зміст генетичного прототипу фразеологічної одиниці – сенс генетичного прототипу фразеологічної одиниці. Зміст генетичного прототипу фразеологічної одиниці становить матеріальна, звукова або графічна субстанція слів-компонентів, сенс його складається зі значень слів-компонентів [Федуленкова 2010, с. 96-97].

Говорячи про структурні особливості фразеологізмів, варто звернути увагу на **відмінність звичайного словосполученням від ФО**. Як зазначає Гальперін І. Р.: «Однією з найбільш характерних рис поєднань фразеологізмів є їх стійкість розташування складових частин сполук і семантична єдність всього поєднання. Сполучення фразеологізмів є надбанням мови і входить в лексичний інвентар цієї мови. Вони

використовуються в мові як готові одиниці мови та відтворюються у даній мові» [Гальперин 2016, с. 125-126].

Є. В. Іванова вказує, що відмінність ФО від вільного словосполучення полягає в тому, що ФО відтворюється в мові, у той час як вільне словосполучення конструюється в мові. Значення вільного словосполучення впливає із суми значень його компонентів на відміну від значення ФО. Крім того, фразеологізми завжди виступають одним членом речення. Подібність ФО і словосполучення полягає у їх структурних типах за якими вони створюються: прикметник + іменник, дієслово + іменник і т. д. [Іванова 2011, с. 208].

Проте, відмінність фразеологізму від вільного словосполучення не вичерпується лиш цими ознаками. Так, наприклад, цілу низку відмінностей ФО від вільного словосполучення ми знаходимо у К. І. Мізіна:

1) фразеологічні одиниці на відміну від вільного словесного комплексу характеризується стійкістю лексичного значення, хоча ступінь цієї стійкості у фразеології може бути неоднакова;

2) фразеологічним одиницям притаманна стійкість вживання, хоча частотність вживання різних одиниць може значно коливатися;

3) фразеологічні одиниці не створюються в мові того, хто говорить, а відтворюються в готовому вигляді;

4) фразеологічні одиниці мають семантичну структуру [Мізін 2003, с. 12].

Іншим важливим питанням при виділенні основних ознак фразеологізмів є **різниця між словом і ФО**. Я. І. Баран зазначає, що є два підходи для порівняння ФО ті слів: принцип тотожності (фразеологічна одиниця розглядається як еквівалент слова) та відмінності (співвідношення фразеологізму і слова)[Баран 1999, с. 68].

Згідно з принципом тотожності, ФО і слово мають чимало спільних ознак. Низку спільних ознак пропонує М. Ф. Алефрієнко:

1) за своєю природою слова і ФО є двобічними одиницями мови (оскільки мають план вираження і план змісту), характеризуються однаковою функціональною природою (оскільки виступають у ролі членів речення, причому функціональна природа фразеологічних одиниць залежить від їхнього лексико-граматичного значення).

2) І фразеологізми, і слова слугують для позначення явищ реальної дійсності і постійно розвиваються (у лексичному і фразеологічному складах завжди наявні архаїзми та неологізми).

3) Фразеологічному складу характерні системні зв'язки, ідентичні слову: синонімічні, антонімічні, омонімічні. Фразеологізмам, як і словам, властива однозначність (моносемія) і багатозначність (полісемія), а фразеологічне значення, як і лексичне, може бути простим і складним [Алефіренко 1987, с. 65-67].

Тож подібними є функції, системні зв'язки та природа існування слів і ФО в системі мови.

Утім, поряд зі спільними характеристиками, фразеологізми і слова мають численні відмінності та істотно різняться між собою. Так, наприклад, Вендіна Т. І. виділяє низку таких відмінностей:

1. Складність. ФО утворюються через поєднання декількох компонентів, що мають, як правило, окремий наголос, але не зберігають при цьому значення самостійних слів;

2. Семантична неподільність. ФО мають нерозчленоване значення, яке можна виразити одним словом;

3. Сталість складу. Той чи інший компонент фразеологізму не можна замінити близьким за значенням словом, в той час як вільні словосполучення легко допускають таку заміну;

4. Відтворюваність. Фразеологізми вживаються в готовому вигляді, такими, якими вони закріпилися в мові, якими їх утримує пам'ять;

5. Непроникність структури. До складу ФО не можна довільно включати будь-які елементи;

6. Стійкість граматичної форми їх компонентів. Кожен член фразеологічного поєднання відтворюється в певній граматичній формі, яку не можна довільно змінювати;

7. Суворо закріплений порядок слів [Вендіна 2015, с. 110].

Важливим є також зауваження Н. Д. Бабич, вона вважає, що істотною відмінністю між фразеологізмом і словом є їх належність до різних мовних рівнів [Бабич 1971, с. 143]. Беручи до уваги те, що більшість вчених спираються на принцип відмінності слова і ФО, ми вважатимемо, що фразеологічна одиниця порівняно зі словом – це одиниця вищого мовного рівня.

Тож можна зробити висновок, що фразеологічні одиниці є похідними від словосполучень і речень, про що свідчить їхня структура. Говорячи про співвіднесення слова і ФО, можна зазначити, що вони мають низку спільних ознак, проте їх не можна ототожнювати, адже ФО передусім є стійкими словосполученнями. Це готові сполуки слів, які не створюються в мовленні подібно до вільних словосполучень, а функціонують в готовому вигляді. Структура фразеологізму досить стала, тому вона важче піддається перестановці слів. Незважаючи на те, що між ФО словом і словосполученням існує багато спільних рис, вони є окремими мовними феноменами. Спираючись на низки ознак, що були проаналізовані, ми можемо виділити основні структурні параметри ФО:

- а) стійкість вживання;
- б) непроникність структури;
- в) належність до окремого мовного рівня
- г) стійкість граматичної форми
- д) закріплений порядок слів.

1.2.2 Семантичні параметри фразеологічних одиниць. Сучасна фразеологія характеризується достатньою розробленістю проблеми семантичної структури фразеологічного значення, що включає в себе розгляд фразеологізмів, семантичну організованість фразеологічного складу, взаємодію семантичних і граматичних властивостей фразеологізмів. Проте активне вивчення цього питання почалося лише в другій половині, а точніше у 70-их роках ХХ ст.: учені репрезентують різні гіпотези, припущення, аналізують семантику окремих фразеологізмів або їхні типи, досліджують природу значення фразеологізма як знака мови, визначають компоненти значення на основі семного аналізу, пропонують класифікації значення тощо [Бабич 1971, Демський 1981, Зорівчак 1996, Їжакевич 1973].

У процесі дослідження семантичних параметрів ФО, серед вчених виникало багато суперечок. Науковці, що опираються у своїх дослідженнях на компонентний аналіз смислової структури [Кунин 2010а, Третьякова 1995], приходять до висновку, що фразеологічне значення – явище складніше, ніж лексичне, смислова структура фразеологічного значення ніколи повністю не збігається зі смисловою структурою лексичного значення.

Крім того, ФО притаманна перевага експресивного компонента над предметно-логічним змістом, що зумовлює постійну динаміку й фразеологічного складу в загальному фонді вторинних мовних одиниць, і компонентного складу в структурі ФО, визначаючи їх загальну функцію в мові [Ужченко 2007, с. 47]. Стає зрозумілим, що це також зумовлює складність фразеологічної семантики і шляхів її дослідження.

Розглядаючи семантичні ознаки ФО, доцільно буде звернути увагу на ряд семантичних ознак фразеологічних одиниць, які виділяє П. О. Лекант:

- 1) побічно-номінативне значення;
- 2) соціально закріплене співвідношення смислового змісту і лексико-граматичного складу фразеологізмів;
- 3) сталість відтворення одного і того самого компонентного складу;

4) нарізнооформленість фразеологізмів [Лекант 2002, с.68].

Питання про нарізнооформленості ФО цікавило багато вчених, ця ознака є ключовою різницею між ФО і словом. Фразеологізм складається із двох або більше компонентів і має цілісне, але складне за структурою значення. В. М. Телія розглядає ФО як мікротексти, що мають «сюжетне» значення [Телія 1996, с. 130]. Наприклад, фразеологізм англ. *to play a game of cat and mouse with somebody* має значення “*to play with or tease someone before turning violent or vicious, likened to the way a cat toys with a mouse before killing it*” [Farlex Dictionary of Idioms (тут і далі – FDI)]. Він не може бути виражений лише одним словом, він включає в себе значення одразу декількох дієслів: англ. *to torment, to harass, to distress etc.* Порівнявши значення ФО і близьких до нього за значенням слів, видимою стає складність структури фразеологізму.

При аналізі значення доцільно виділити його складники і схарактеризувати їх. Різні аспекти значення вчені виявляють у їхньому відношенні до матеріальної оболонки фразеологізму або до позначуваного ним явища. Існують різні погляди на їх кількість складників, проте більшість вчених виділяють два [Иванова 2011, Кунин 2010а]. Як і лексичне значення, значення ФО складається із денотативного і конотативного [Иванова 2011, с. 216]. Так, наприклад, англ. *to have a finger in every pie* має денотативне значення – “*to be involved in and have influence over many different activities, often in a way that people do not approve of*” [CDO], та конотативне – негативна оцінність, стилістичний компонент (*informal*) і експресивний компонент.

Через денотативний аспект реалізується «обсяг поняття на основі виокремлення мінімальних узагальнюючих ознак денотата, тобто цілого класу однорідних предметів (загальне), унікальних об'єктів (одиничне) або абстрактних значень» [Kipfer 2008, с. 85]. Іншими словами, це співвіднесеність фразеологізму з предметом або явищем, який він позначає. Проте варто зазначити, що денотативному компоненту фразеологізму

притаманна вибірковість. Ф. О'дел виділяє певні сфери, що можуть бути названі за допомогою ФО і такою сферою в першу чергу є людина і все, що пов'язано з нею [O'Dell 2010, с. 97]. Саме цей аспект денотативного значення відрізняє ФО від слова, адже слово може називати всі сфери, в тому числі не пов'язані з людською діяльністю.

Важлива роль конотації в значенні ФО відзначається багатьма дослідниками. В конотацію зазвичай включають емотивний, експресивний і оцінний і функціонально-стилістичний компоненти. Всі чотири компоненти конотації можуть виступати разом в різних комбінаціях або бути відсутніми [Волков 2016, с. 475]. Тож конотативний компонент являє собою ставлення суб'єкта до явищ, його оцінку – позитивну, негативну чи нейтральну.

Деякі вчені виділяють також третій, сигніфікативний компонент значення ФО [Артемова 2009, Руснак 2011, Зорівчак 1996]. Сигніфікативний аспект фразеологічного значення – це обсяг інформації, що її передає фразеологізм у відношенні до позначуваного ним елемента екстралінгвістичної дійсності, або зміст поняття, реалізованого в цьому значенні. Під змістом поняття розуміється «відображена в нашій свідомості сукупність властивостей, ознак і відносин предметів, ядром якої є відмінні істотні властивості, ознаки та відносини» [Артемова 2009, с.156].

Не можна залишити поза увагою поняття внутрішньої та зовнішньої форми, які О. О. Потебня, О. В. Кунін, Є. В. Іванова та ін. розрізняли як у слові, так і у ФО [Потебня 1999, с. 75, Кунин 2010а, с 173, Іванова 2011, с. 218]. Зовнішня форма – це номінативна частина мови, вона не несе в собі смислового навантаження, це тільки зовнішня, звукова оболонка певного змісту, а внутрішня - це значення. Зміст внутрішньої форми фразеологізму детальніше розкриває Л. Г. Авксентьев: така форма «становить собою взаємодію семантики вільної сполуки із семантикою переосмисленого на її основі фразеологізму і зумовлюється семантичною структурою виразу в цілому» [Авксентьев 1987, с. 44]. О. В. Кунін пропонує таке визначення внутрішньої форми: «внутрішня форма - це умовна назва, а не форма, що є

одним із компонентів значення» [Кунин 2010а, с. 149]. Говорячи про семантичні параметри ФО, нас цікавить саме внутрішня форма, що поряд із денотативним компонентом є важливим компонентом семантики фразеологізму.

Н. Л. Шадрін також відносить до характерних властивостей фразеологічних одиниць експресивність і фразеологічну образність. Лінгвіст розуміє образність як семантичну двоплановість, яка виявляється при перенесенні найменування, іншими словами, це поєднання двох уявлень - вихідного, що називається образною основою, і того, яке з вихідним уявленням порівнюється. Н. Л. Шадрін зазначає, що до семантичної двоплановості відносяться не тільки випадки існування нового уявлення на тлі первинного, а й випадки співіснування двох уявлень у словосполученні, що позначають явище або предмет в своєму прямому значенні [Шадрин 1991, с. 97]. Так, наприклад, англ. *to have a skeleton in the closet* може мати пряме значення: “*to have the frame of bones supporting a human or animal body in the closet*”, або ідіоматичне значення: “*keeping secret a bad or embarrassing fact about themselves*” [CDO].

Варто також зазначити, що природа фразеологічних одиниць полягає в тому, що з часом деякі вирази в мові набувають додаткового, ситуативного значення під впливом політичних, соціально-побутових та інших суспільних явищ. Новий контекст надає сталим виразам нового значення, причому, як зазначає Л. М. Золотова, вираз може повністю втратити своє первинне значення [Золотова 2010, с. 45]. Отже, фразеологічна одиниця стає різновидом вторинної номінації.

Отже, принципово немає жодної різниці між значенням слова і фразеологізму в їхній суті, однак обсяг значень цих різновидів мовних одиниць є різним. Компоненти фразеологізмів, як правило, втрачають власне значення, а семантика фразеологічної одиниці не є сумою значень її слів-компонентів. Як і слово, фразеологізм має денотативний і конотативний компонент, проте, на відміну від слова, ФО не можуть позначати всі сфери

існування. Принциповою різницею між словом і фразеологізмом є також семантична двоплановість, що дозволяє виділити пряме і переносне значення ФО.

1.3 Класифікація фразеологічних одиниць

Розмаїття фразеологічних одиниць у різних мовах зумовило появу потреби їх систематизувати. Класифікацію фразеологізмів здійснюють учені на основі різних ознак. У сучасному мовознавстві відомі кілька типів класифікації фразеологізмів. Розглянемо деякі з них. Найбільш широкого визнання у мовознавстві здобула семантична класифікація, запропонована В. В. Виноградим. Він поділив фразеологізми на три класи:

- фразеологічні зрощення;
- фразеологічні єдності;
- фразеологічні сполучення.

Фразеологічні зрощення – абсолютно неподільні, нерозкладні, стійкі словосполучення, зміст яких не виводиться із значень слів, які входять до фразеологізму, наприклад: англ. *to kick the bucket* (розм.) – «загнутися, померти»; англ. *to rain cats and dogs* – «лити як з відра (про дощ)»; англ. *to be all thumbs* – «бути невмілим, незграбним»; укр. *бити байдики* – «нічого не робити»; укр. *точити лясц* – «балакати». За визначенням В. В. Виноградова, фразеологічні зрощення являють собою «своєрідні складні синтаксичні слова» [Виноградов 2007, с. 148]. Фразеологічним зрощенням притаманна низка характерних ознак, а саме:

а) вони можуть включати «некротизми» – слова, які ніде, окрім даного зрощення, не вживаються. Наприклад: англ. *spick and span* – “neat and clean”, слова “*spick*” і “*span*” є некротизмами;

б) архаїзми також можуть входити до складу зрощень. Наприклад: англ. *to buy a pig in a poke* – “*to buy something without inspecting it thoroughly, often with negative consequences*”, “*poke*” є архаїзмом;

в) зрощення фразеологізмів синтаксично нероздільні. Наприклад, ідіома англ. *I am good friends with him* є граматично неправильною. Форма *I am a good friend with him* є неможливою, хоча значно більш логічною. Можливою є форма *I am good friend of his*, але вона не є ідіоматичною одиницею;

г) в більшості випадків у них неможлива перестановка компонентів;

д) вони не мають у своєму складі додаткових слів [Виноградов 2007, с. 149].

Фразеологічні єдності – теж семантично неподільні фразеологічні одиниці, але цілісне значення їх умотивоване значенням слів, що становлять фразеологізм. Єдності не мають такого міцного поєднання, як зрощення, наприклад: англ. *to spill the beans* – «видати секрет»; англ. *to burn bridges* – «спалювати мости»; англ. *to throw dust into smb.'s eyes* – «заговорювати зуби»; англ. *to throw mud at smb.* – «поливати багнюкою»; англ. *to be narrow in the shoulders* «не розуміти жартів»; англ. *to paint the devil blacker than he is* – «згущувати фарби»; англ. *to paint the lily* – «намагатися поліпшити або прикрасити що-небудь, що не потребує удосконалення»; укр. *не нюхати пороху* – «не бути ще в боях»; укр. *прикусити язика* – «замовкнути».

До цього розряду В. В. Виноградов залучає фразові штампи, кліше, типові для різних літературних стилів, літературні цитати, крилаті вислови, народні прислів'я та приказки, а також деякі терміни. Характерні ознаки фразеологічних єдностей:

- можливість збігу з існуючими словосполученнями;
- збереження значення окремих компонентів;
- неможливість заміни одних компонентів іншими;
- емоційно-експресивна забарвленість [Виноградов 2007, с. 151].

Для того, щоб зрозуміти фразеологічну єдність, слід сприймати її компоненти в переносному значенні. Наприклад, вираз: англ. *to make a mountain out of a molehill* – «робити з мухи слона, тобто сильно перебільшувати що-небудь», розкривається лише в тому випадку, якщо слово «*molehill*» розглядати в значенні «щось незначне, маленьке», а слово «*mountain*» – «щось величезне». У складі фразеологічної єдності відсутні слова, незрозумілі з точки зору сучасної мови [Wierzbicka 2007, с. 59].

Фразеологічні сполучення – звороти, в яких один з компонентів має самостійне значення, що конкретизується у постійному зв'язку з іншими словами, наприклад: англ. *a bosom friend* – «нерозлучний друг»; англ. *a pitched battle* – «запекла сутичка»; англ. *Adam's apple* – «Адамове яблуко»; англ. *a Sisyphean labor* – «Сізіфова праця»; англ. *rack one's brains* – «сушити голову (посилено думати, згадувати)»; англ. *to pay attention to smb.* – «звернути на кого-небудь увагу»; укр. *зачепити честь* (самолюбство; гордість, інтереси); укр. *порушити питання* (справу, клопотання). Фразеологічні сполучення не є безумовними семантичними єдностями. Характерними ознаками фразеологічних сполучень є наступні:

- допущення варіантності одного з компонентів (англ. *a bosom friend* – «щирий друг»; англ. *a bosom buddy* – «нерозлучний приятель»);
- можливість синонімічної заміни стрижневого слова (англ. *a pitched battle* – «запекла сутичка»; англ. *a fierce battle* – «люта сутичка»);
- можливість включення визначень (англ. *he frowned his thick eyebrows*; він насупив густі брови);
- можливість перестановки компонентів (англ. *a Sisyphean labor* – «Сізіфова праця»; англ. *a labor of Sisyphus* – «праця Сізіфа»);
- обов'язковість вільного вживання одного з компонентів і зв'язаність вживання іншого (англ. *a bosom friend* – «щирий друг»: щирим не може бути ворог або хто-небудь інший) [Виноградов 2007, с. 144].

Як вже зазначалося вище, В. В. Виноградов вважав, що фразеологізм не повинен бути більшим за словосполучення, тож його класифікація була

доповнена лінгвістами, які зараховують до складу фразеологізмів прислів'я і приказки, крилаті вислови і афоризми. Наприклад, Н. В. Шанський додав четвертий тип фразеологічних одиниць – фразеологічні вирази. Це стійкі в своєму складі і вживанні фразеологічні звороти, які цілком складаються із слів з вільним номінативним значенням і семантично подільні. Їх єдина особливість – відтворюваність – вони використовуються як готові мовні одиниці з постійним лексичним складом і певною семантикою [Шанський 2009, с. 124].

Фразеологічні вирази – це звороти з буквального значенням компонентів. Вони включають англійські прислів'я і приказки, що вживаються в прямому значенні, не мають образного сенсу: англ. *better untaught than ill taught* – «краще бути неграмотним, ніж неправильно навченим»; англ. *Many men, many minds* «скільки голів, стільки і розумів»; англ. *easier said than done* – «легше сказати, ніж зробити»; англ. *nothing is impossible to a willing heart* – «хто хоче, той досягне»; укр. *хрін від редьки не солодший*.

Близький до семантичної класифікації В. В. Виноградова розподіл за ступенем граматично-змістової злитості елементів здійснив на українському матеріалі П. С. Дудик. Учений виділив п'ять типів фразеологізмів: ідіоми, фразеологічні єдності, фразеологічні вирази, фразеологічні сполучення та фразеологізовані сполучення [Дудик 2005, 81–83].

Ідіоми, або ідіоматичні сполучення слів, об'єднуються семантичною неподільністю, синтаксичною нерозкладністю й замкненістю; зміст ідіоми прямо не впливає з лексичного значення її елементів (укр. *бути на близькій нозі*). У **фразеологічних єдностях** значення компонентів трохи ослаблене вільнішою семантичною зв'язаністю структурних одиниць (укр. *намилити голову*; укр. *пальці знати*). **Фразеологічні вирази** – менш стійкі, ніж ідіоми, сполучення слів, які здебільшого мають структуру речень, значення компонентів в них трохи ослаблене, вони характеризуються вільнішою семантичною зв'язаністю структурних одиниць. Сюди П. С. Дудик відносить

прислів'я, приказки, «крилаті вирази» (укр. *намилити голову*; укр. *серцю не накажеш*).

Фразеологічні словосполучення об'єднуються не метафоричністю, а синтаксичною неподільністю компонентів (укр. *шкода й гадки*; укр. *невелике цабе*; укр. *ось тобі на*). **Фразеологізовані сполучення** – це групи фразеологізованих сполучень слів, які характеризуються властивою їм синтаксичною неподільністю (укр. *ні се ні те*; укр. *шкода й гадки*). Сюди належать і фразеологізми-професіоналізми: укр. *вигнати діди* (гончарське) – нагріти вироби так, щоб вогонь виходив з горна. [Дудик 2005, с. 83-96].

О. В. Кунин прагнув врахувати недоліки класифікацій своїх попередників, вважаючи, що вони не враховують семантичні і структурні особливості стійких словосполучень. У класифікації О. В. Куніна виділені класи, підкласи і розряди фразеологічних одиниць. Класи виділяються згідно з тим, яку функцію, що визначається структурно-семантичними властивостями, виконує стійкий вираз в процесі спілкування [Кунин 2010а, с. 191-193]. Класифікація, запропонована О. В. Куніним, поділяє фразеологічні одиниці на чотири структурно-семантичні класи:

1. **Номінативні фразеологічні одиниці**, або фразеологізми, що позначають предмети, явища і т.п. Наприклад: англ. *the last straw that broke the camel's back* – «остання крапля». Сюди ж належать звороти із предикативною структурою типу англ. *as the case stands* – «за існуючих обставин», а також сполуки типу англ. *wear and tear* – «фізичне і моральне зношення»; англ. *well and good* – «от і добре, тим краще» [Кунин 2010а, с. 243].

2. **Номінативно-комунікативні фразеологічні одиниці**. Сюди відносяться дієслівні фразеологічні одиниці, які можуть трансформуватися в речення при вживанні дієслова в пасивному стані. Наприклад: англ. *to break the ice - the ice is broken*; англ. *to cross the Rubicon - the Rubicon is crossed*. Але існують і такі ФО, дієслово яких може вживатися тільки в пасивному стані англ. *to be reduced to a shadow* – «перетворитись на тінь» чи тільки в

активному; англ. *to smell a rat* – «підозрювати»; англ. *to chatter like a magpie* – «торохтїти, цокотїти, як сорока» [Кунин 2010а, с. 300].

3. **Вигуківі і модальні**, тобто фразеологічні одиниці, що виражають емоції, волевиявлення і т.п., проте не володіють предметно-логічним значенням: англ. *by George!* – «клянусь богом! оце так! ось тобі й маєш», англ. *I could eat a horse!* – «я дуже зголоднів» [Кунин 2010а, с. 331].

4. **Комунікативні фразеологічні одиниці**, це ті, які характеризуються структурою речення. Дослідник виділив два типи комунікативних фразеологічних одиниць: приказки та прислів'я. Складні речення зустрічаються лише серед прислів'їв. Приклади комунікативних фразеологічних одиниць: англ. *why keep a dog and bark yourself* – «виконувати обов'язки свого підлеглого»; англ. *there are other fish in the sea* – «знайдеться і на це рада; що раз не вдалося, удруге вдасться»; англ. *if you run after two hares*; англ. *you will catch neither* – «за двома зайцями поженешся, жодного не впіймаєш» та ін. [Кунин 2010а, с. 333]. Усі класи, за О. В. Куніним, розбиті на підкласи та розряди, що робить її дуже детальною.

У теоретичних дослідженнях з фразеології помітне місце посідають класифікації за граматичним принципом. Так, морфологічний підхід до фразеологічних явищ базується на співвіднесеності фразеологічних одиниць із певними частинами мови і передбачає визначення лексико-граматичної природи стрижневого слова. До таких дослідників належить зокрема І. В. Корунець, який виділяє наступні типи ФО:

1. **Дієслівні фразеологізми**. До них відносяться фразеологічні одиниці, де головне слово, яке несе смислове навантаження, виражено дієсловом. Більшість дієслівних фразеологічних одиниць стосуються людини, дії, що вона виконує, або стану, в якому вона знаходиться. Вони виражають дію і функціонують найчастіше у ролі присудка [Корунець 2003, с. 35-36]. Прикладами найпростіших дієслівних утворень є поєднання дієслова з іменником: англ. *to raise Cain* – «скандалити, підняти галас»; англ. *to*

eat crow – «терпіти образи»; укр. *ляси точити*; укр. *намилити шию*; укр. *обвести навколо пальця*.

2. **Субстантивні ФО.** Це ті ФО, де головне слово, яке несе смислове навантаження, виражено іменником. [Корунець 2003, с. 45]. Наприклад: англ. *big card* – «туз»; англ. *the Trojan horse* – «троянський кінь»; англ. *a big gun* – «важлива персона»; англ. *a one-track mind* – «обмежена людина, людина з обмеженим кругозором»; укр. *Ахіллесова п'ята*; укр. *китайський мур*.

3. **Адвербіальні фразеологізми.** Адвербіальними фразеологічними одиницями слід вважати ті фразеологізми, де головне слово, яке несе смислове навантаження, виражено прислівником [Корунець 2003, с. 48-50]. Наприклад: англ. *tit for tat* – «в кінці кінців»; англ. *by and again, now and again* – «іноді, час від часу»; укр. *по зав'язку*; укр. *до лампочки*; укр. *склавши руки*.

Уточнення до даної класифікації запропонував О. В. Кунін, який доповнив її двома додатковими типами ФО :

1. **Ад'єктивні ФО,** які мають значення якісної характеристики, наданою переважно прикметником; у реченні виступають найчастіше у ролі означення або іменної частини присудка; найчастіше це фразеологізми типу. [Кунин 2010а, с. 165]. Наприклад: англ. *(as) green as grass*; укр. *кров з молоком*; укр. *не ликом шитий*;

2. **Вигуківі ФО,** тобто такі, що мають експресивне переосмислення [Кунин 2010а, с. 169]. Наприклад: англ. *done with you*; укр. *ну й ну*.

Цікава, проте суперечлива класифікація належить А. Маккаю, він виділив окремий рівень в ідіоматиці і поділив його на дві області: лексемний рівень і семемний рівень. Відмітною ознакою цих двох областей є смисловий знак «розуміння» - «нерозуміння». До ФО лексемного рівня А. Маккай відносить:

- а) дієслівні поєднання (англ. *look out*);
- б) біноми (англ. *here and there*);
- в) фразеологічні сполучення (англ. *White house*);

г) дієслівні ідіоми (анг. *to baby-sit*).

При визначенні семемних ідіом А. Маккай пропонує робити аналіз на рівні тексту і виділяє наступні групи:

а) ідіоми інституалізованої конструкції (анг. *May I?... Would/do you mind?*);

б) ідіоми з пом'якшенням комунікативного наміру (анг. *It seems that ...*);

в) ідіоми-питання (анг. *Why do not?*);

г) ідіоми-вітання (анг. *How do you do?*);

д) моралістичні ідіоми, тобто прислів'я (анг. *Cut your coat according to your cloth*);

е) цитати [Маккай 1972, с. 172].

Дана класифікація представляє цікавий підхід до аналізу ФО, хоча деякі дослідники ставлять під сумнів ряд положень. Так, Т. П. Третьякова зазначає, що дуже чітко помітна різниця в структурних типах ідіом, що відносяться до одного рівня, тому що «для розуміння їх змісту структурно-семантичні моменти не важливі» [Третьякова 1995, с. 24].

Цікавою є класифікація ФО у А. Коуї. Ідіомою у А. Коуї слід вважати «синтаксичний примітив», який є будівельним матеріалом для граматики складання. Він розподіляв ідіоми на різного роду інститути, імена власні, скорочення, складні слова і сленгізми. Ця класифікація піддавалася критиці, так як був незрозумілий принцип, покладений в основу його класифікації. [Cowie 2001, с. 29].

Важливою для даного дослідження є класифікація О. М. Мороховського. Лінгвіст виділяє різні групи фразеологічних одиниць, які мають додаткове функціонально-стилістичне значення:

- 1) Фразеологічні одиниці високого тону;
- 2) Фразеологічні одиниці зниженого тону [Мороховський 1984, с. 125].

ФО високого стилістичного тону, можна поділити на наступні групи:

а) **архаїзми**: анг. *be at accord with somebody* – «погоджуватися з будь-ким»; анг. *play upon advantage* – «обманювати»; анг. *at adventure* –

«навмання»; англ. *at fortune's alms* – «в милості»; англ. *all and some* – «порізно і разом»;

б) **поетизми**: англ. *of high account* – «тей, що має цінність»; англ. *most and least* – «все без винятку»; англ. *bring to mould* – «ховати»; англ. *proud sea* – «море, що здіймається»;

в) **варваризми**: лат. *ad ovo* – «з самого початку»; лат. *ad hoc* – «для даного випадку»; лат. *ad patres* – «до предків»; лат. *ad verbum* – «слово в слово»;

г) **книжкові**: англ. *a heart of oak* – «мужня людина»; англ. *Achilles heel* – «Ахіллесова п'ята»; англ. *steal somebody's heart* – «закохати в себе».

ФО зниженого стилістичного тону можна також поділити на групи:

а) **розмовні**: англ. *Adam's ale* – «вода»; англ. *agony in red* – «дуже злий»; англ. *alive and kicking* – «живий і здоровий»; англ. *about East* – «правильно, вірно»; англ. *have bats in one's belfry* – «бути несповна розуму»; англ. *slit the bat* – «говорити іноземною мовою»; англ. *ask me another* – «запитай щось легше»; англ. *you are another* – «сам такий»;

б) **інтержаргонні**: англ. *monkey's allowance* – «непотрібна допомога»; англ. *have got appartments to let* – «несповна розуму»; англ. *to get on the ball* – «швидше»; англ. *have a crush on somebody* – «сильно любити кого-небудь»; англ. *drop a cue* – «зіграти в ящик, померти»; англ. *do brown* – «доводити справу до кінця»; англ. *put dots on somebody* – «набриднути»; англ. *ride the black donkey* – «бути в поганому настрої»;

в) **жаргонні**, які, в свою чергу, поділяються за сферами вживання. Так, можна виділити морські жаргонізми: англ. *admiral of the red* – «вихідні»; англ. *put up a badge* – «отримати чергове звання»; англ. *be on the beach* – «бути у відставці»; англ. *catch the boat* – «з'явитися вчасно»; англ. *miss the boat* – «спізнитися; авіаційні»: англ. *hit the ground* – «здійснити посадку»; англ. *go into the drunk* – «сісти на воду»; англ. *grab for altitude* – «намагатися набрати висоту»; театральні: англ. *the big bird* – «велика прем'єра»; англ. *get the bird* – «освістати»; спортивні: англ. *sell one's back* – «дати себе перемогти»;

супротивнику за гроші»; англ. *have the bye* – «бути відстороненим від гри»; політичні: англ. *wrecking amendment* – «правка до законопроекту, зроблена для того, щоб звести його нанівець»; англ. *midnight appointments* – «призначення, вироблені урядом до кінця його перебування при владі»; англ. *tap the barrel* – «привласнити державні або громадські гроші» і ін.;

г) в якості окремої групи можна виділити **просторічні** ФО (сленг) і **ФО-вulgаризми**, що лежать за межами нормативної розмовної мови: англ. *get the wind up* - «здрейфив»; англ. *a bit of jam* – «гарненька дівчина»; англ. *get somebody up on his ears* – «розлютити»; англ. *get outside* – «з'їсти, випити» і ін.

Слід зазначити, що цей перелік далеко не повний. Цілком очевидно, що в будь-якому мовному колективі фразеологічні одиниці виникають так само легко, як і слова. Природно, що, якщо фразеологічні одиниці вживаються в прямому значенні, то вони не мають стилістичного значення, але можуть набувати його у випадку переносного вживання.

Крім того, існує інша стилістична класифікація фразеологізмів, запропонована Соловйовою Т. С. Розглядаючи стилістичне використання фразеологізмів, автор виділяє фразеологізми-поетизми, фразеологізми-архаїзми, фразеологізми-історизм, фразеологізми-варваризми, екзотизми, сленгові фразеологізми, фразеологізми-вulgаризми, терміни [Соловйова 2007, с. 42-45].

Великий внесок у дослідження структури фразеологічних одиниць зробив Н. М. Шанський [Шанський 2009, с. 122-125]. Учений розробив класифікацію фразеологізмів на основі їх структури, розподіливши їх на дві великі групи:

1. Такі, що **мають структуру речення**, які у свою чергу поділяються на:
  - а) комунікативні одиниці – ФО, які передають ціле повідомлення і можуть використовуватись як самостійно, так і як частина складного речення. Наприклад, англ. *all the roars lead to Rome* – «існує багато різних шляхів, щоб досягти мети»; укр. *там, де Сидір козам роги править* – «дуже далеко»;

б) номінативні одиниці – ФО, які лише називають якесь явище дійсності (укр. *як кіт наплакав* – «мало»; укр. *руки не доходять* – «ніколи»). Серед них автор виділяє різноманітні за структурою фразеологізми (прикметник + іменник, дієслово + прислівник, зі словами-антонімами тощо).

2. Такі, що є **словосполученнями**, наприклад, англ. *Hobson's choice* – «вибір між тим, що пропонують, і нічим іншим».

Варто підкреслити той факт, що, хоч перша група ФО і має структуру речення, проте такі одиниці не є тотожними з реченням за смисловим навантаженням.

О. В. Кунін [Кунін 2010а], Ю. П. Солодуб [Солодуб 2012], також зазначають, що структурна специфіка фразеологізмів відноситься до поєднання слів. Вони виділяють наступні типи фразеологізмів:

1) прийменниково-відмінкові сполучення слів, наприклад: англ. *in a word* – «коротше кажучи»; *to a fault* – «занадто»;

2) сурядні поєднання, наприклад: англ. *safe and sound* – «цілий і неушкоджений»; англ. *nuts and bolts* – «суть того, що відбувається»;

3) підрядні поєднання, наприклад: англ. *a blue stocking* – «синя панчоха»; англ. *to pull one's socks up* – «зібратися з силами».

Підсумовуючи, зазначимо, що проблема класифікації фразеологічних одиниць завжди перебуває у центрі уваги фразеологів. Класифікація фразеологічного матеріалу дозволяє науково систематизувати спільні і диференційні ознаки одиниць, що складають фразеологічний фонд будь-якої мови. Існує безліч класифікацій фразеологізмів. Причиною цього є той факт, що таке складне і багатогранне явище як фразеологізм можна розглядати під різними кутами. У даній роботі вважається доречним аналізувати фразеологічні одиниці згідно з кількома класифікаціями. Для аналізу буде використовуватися морфологічна класифікація О. В. Куніна, адже вона дозволяє легше описати функції і виділити роль ФО у реченні.

1.4 Функції фразеологічних одиниць

Питання про функції фразеологічних одиниць є одним з найбільш актуальних питань сучасної фразеології і одним з найбільш обговорюваних в лінгвістиці. Огляд наукової літератури з даного питання показує, що серед дослідників не склалося єдиної думки про роль фразеологізмів у мові. Варто відмітити зауваження Дж. Страслера: «[ідіоми] виконують необхідну функцію в мові. Ця функція полягає ... в тому, щоб повернути поняття від чистої абстракції до відчуттів, що їх породили, знову втілити їх в зорових образах і перш за все в динамічних відчуттях людського тіла» [Strassler 1982, с. 172].

В даний період розвитку фразеології існує кілька основних точок зору на цю проблему. В основному функції фразеологічних одиниць вчені поділяють на дві великі групи: одні функції є **постійними, або константними**, тобто властивими всім фразеологічним одиницям в будь-яких умовах їх вживання, інші ж є **варіативними**, тобто властивими тільки деяким типам фразеологізмів, у деяких контекстах. До константних відносяться комунікативна, пізнавальна і номінативна функції [Кунин 2010а, с. 212].

Комунікативна функція ФО має призначення служити засобом спілкування або повідомлення. Спілкування передбачає взаємний обмін висловлюваннями, а повідомлення - передавання інформації без зворотного зв'язку з читачем або слухачем [Демський 1981, с. 36].

Пізнавальна (або когнітивна) функція - опосередковане свідомістю соціально-детерміноване відображення об'єктів реального світу, що сприяє їх пізнанню [Потебня 1999, с. 67]. Соціальна детермінованість ФО проявляється в тому, що, хоча потенційні фразеологізми і створюються окремими

індивідами, ці індивіди є частиною суспільства, і здійснення ними пізнавальної функції можливо тільки на основі попередніх знань.

Номінативна функція - це співвіднесеність фразеологізмів з об'єктами реального світу, включаючи і ситуації, а також заміна цих об'єктів в мовній діяльності їхніми фразеологічними найменуваннями [Райхштейн 1968, с. 23]. Як приклад можна привести фразеологізм англ. *brown paper* – «обгортковий папір». Для номінативної функції фразеологізмів характерно заповнення лакун в лексичній системі мови. Це властиво більшості фразеологізмів, оскільки вони не мають лексичних синонімів. Питання про номінативну функцію фразеологізму є суперечливим, так, наприклад, Р. Мун відносить до числа найважливіших і частотних для фразеологізмів функцій **експресивно-оцінну**, а не номінативну функцію [Moon 1998, с. 83]. А інші дослідники (А. І. Федоров) вважають, що фразеологічні одиниці позбавлені номінативної функції і служать лише елементами виразності в мові [Федоров 1968, с. 78].

До варіативних функцій О. В. Кунин і А. Л. Королева відносить семантичні і прагматичні функції. Семантичні функції включають **волюнтативну, дейктичну** (або вказівну) і **результативну** [Кунин 2010а, с. 115]. Волюнтативна (від лат. *Voluntas* - воля) функція пов'язана з виразом волевиявлення (англ. *wish smb. well* – «бажати комусь успіху»). Дейктична функція реалізується у вказівці на просторову або часову локалізацію дії, явища, події щодо точки відліку, релевантної в рамках тієї чи іншої мовної ситуації [Королева 1980, с. 75]. Відповідно до точки відліку, якою може бути особа, місце або час, виділяють три типи дейксиса: особовий (англ. *at second hand* – «через посередника»), просторовий (англ. *show a clean pair of heels* – «втєкти») і часовий (англ. *at once* – «одночасно, одразу»). Результативна функція полягає в позначенні причини, що викликала дію, наслідок, або стан виражений фразеологізмом (англ. *the game is up* – «діло програне») [Королева 1980, с. 79].

Найважливішою функцією будь-якої одиниці мови, в тому числі і фразеологічної, є **прагматична функція**, тобто цілеспрямований вплив

мовного знака на адресата [Федуленкова 2010, с. 81]. Прагматична спрямованість властива будь-якому тексту, будь-якому повідомленню, що впливає на використані в них фразеологізми. Фразеологізми підсилюють прагматичну спрямованість тексту або його частини – контексту. З точки зору О. В. Куніна, різновидами прагматичної функції є стилістична, кумулятивна, директивна і резюмуюча [Кунин 2010а, с. 138].

Стилістична функція – це особлива цілеспрямованість мовних засобів для досягнення стилістичного ефекту, при якій зберігається загальний інтелектуальний зміст висловлювання [Федоров 1968, с. 80]. Стилістична функція реалізує в мові конотативні особливості фразеологізму.

У свою чергу, І. В. Арнольд визначає стилістичну функцію як виразний потенціал взаємодії мовних засобів в тексті, який забезпечує передачу поряд з предметно-логічним змістом тексту також закладеної в ньому експресивної, емоційної, оцінної і естетичної інформації. При цьому вона підкреслює, що, на відміну від стилістичної конотації, стилістична функція має не узуальну, а контекстну природу [Арнольд 1990, с. 48]. Стилістичні засоби, які беруть участь в ній, допомагають читачеві правильно розставити акценти і виділити головне, тобто служать захистом повідомлення від спотворень.

Кумулятивна функція властива, наприклад, прислів'ям. Вони є узагальненням спільного життєвого досвіду народу, який отримав суспільне визнання і реалізується в мовленні у вигляді ради, застереження і так далі [Федоров 1968, с. 77]. З кумулятивної функцією тісно пов'язана ще одна функція – **директивна**. Ця функція впливає, а в окремих випадках і виховує, формує особистість [Мокиєнко 2005, с. 108]. Прикладами ФО з директивною функцією також можуть служити прислів'я: англ. *as you brew, so must you drink* – «сам заварив кашу, сам і їж»; англ. *cut your coat according to your cloth* – «по своєму ліжку простягай ніжки»; англ. *look before you leap* – «не знаючи броду, не лізть у воду»; англ. *strike while the iron is hot* – «куй залізо, поки гаряче». Інша, **резюмуюча** функція фразеологізму полягає в тому, що він є

коротким резюме попереднього висловлювання, наприклад, англ. *that's flat* (розм.) – «це остаточно, рішуче і безповоротно» [Федуленкова 2010, с. 94].

Фразеологія, особливо розмовна (просторічна), – невичерпне джерело створення гумористичних і сатиричних ефектів. **Гумористична функція** полягає в дотепному зображенні якогось явища чи предмета. Гумористичний і сатиричний ефект часто досягається введенням у текст літературного твору просторічної, іноді згрубілої фразеології або усталених сполучень розмовного характеру з яскраво вираженою гумористичною семантикою [Пришва 1999, с. 75]. Ця функція часом зумовлена структурною організацією внутрішньо-фразеологічного контексту, наприклад, англ. *monkey business* – «activities that could be considered mischievous», поцілувати замок, у значенні – «побачити замкнені двері».

Розвиваючи теорію фразеології в функціонально-семантичному аспекті, С. Г. Гаврин розглядає **експресивно-образну функцію**, до таких фразеологізмів часто відносяться ті, що мають міфологічне і біблійне походження (англ. *catch at a straw* – «хапатися за соломинку»; англ. *forbidden fruit* – «заборонений плід»; англ. *the Gordian knot* – «гордіїв вузол» та ін.), **емоційно-експресивну** (англ. *damn your eyes!* - будьте ви прокляті!), **резюмуючу, вигуківу функції**, а також **функцію лаконізації** мови (англ. *do not count your chickens!* замість *do not count your chickens before they are hatched* – «восени і курчата курми будуть») [Гаврин 1974, с. 70].

Крім вищезазначених функцій виділяють також **компенсаторну**. Камінська В. С. зазначає, що компенсаторна функцію виконується фразеологізмами-вигуками і реалізується при описі сильного душевного переживання, афекту, коли мова суб'єкта ускладнена і фразеологізм-вигук є єдиним змістом цілої репліки [Камінська 2011, с. 126]. Прикладом компенсаторної функції може бути фраза англ. *Oh dear!* – «Господи!».

Відкритим є також питання про **текстотвірну і контактовстановлюючу** функції фразеологічних одиниць. Таке питання ставить зокрема Ужченко В. Д. Під текстотвірними факторами

фразеологічних одиниць розуміють реалізацію лінгвістичних властивостей даних мовних знаків, що дозволяють їм, нарівні з граматичними і лексичними засобами мови, створювати ті ланки в структурі тексту, які є елементами структури і в окремих випадках також сполучними засобами фрагментів тексту. Контактвстановлююча функція полягає в створенні невимушеного спілкування автора і читача або слухача, а також персонажів між собою. [Ужченко 2007, с. 159-161]. Отже текстотвірна функція фразеологізмів дає змогу їх використання в ролі своєрідних сюжетних та проблемно-ідейних центрів тексту або висловлювання, а контактвстановлююча наближує автора до аудиторії.

Крім цього, виділяють ще **функції створення художньої образності і виражальну**. Виражальну функцію, яку Свенсон М. Х. визначила як здатність «вказувати на будь-які області інобуття, в тому числі також на безмежні області» [Svensson 2008, с. 84], виконують фразеологізми з алегоричною і символічною образністю. Інші подібні фразеологізми виконують функцію створення образності. Такі фразеологічні одиниці створюють у нашій уяві певні образи і асоціації. До них відносяться метафоричні фразеологічні одиниці (анг. *to suck the monkey* – «потайки пити вино з бочки») і компаративні фразеологізми (анг. *as plump as a partridge* – «товстий»).

Фразеологічні одиниці можуть виконувати і **евфемістичну** функцію (наприклад: анг. *to explain the geography of the house* – «пояснити, де знаходиться туалет»), а також функцію створення **інтенсивності та гіперболізації**. Д. Є. Ігнатенко вважає, що саме компаративні фразеологізми виконують ці функції (анг. *as light as gossamer* – «тонкий як павутинка») [Ігнатенко 2016, с. 87]. Проте інші ФО також можуть слугувати інтенсифікаторами висловлювання (анг. *to make the ends meet* – «ледве зводити кінці з кінцями»)

Крім вищезазначених функцій виділяють ще **фатичну і аксіологічну**. Фатична функція визначається як контактвстановлююча, «яка веде в

зіткнення внутрішніх світів людей» [Colson 2008, с. 126]. Фразеологічні одиниці, вжиті в якості своєрідного тесту, викликають певну реакцію слухача, що характеризує його в соціально-особистісному аспекті (рівень освіти, ступінь ерудиції, інтереси схильності і т. д.) і тим самим інформують мовця про ступінь його близькості до слухача, про ієрархію їх соціальних рангів. Такі фразеологічні одиниці можуть або стимулювати контакти між комунікантами, або сигналізувати про необхідність їх припинення.

Фатична функція найбільш яскраво проявляється у стилістично маркованих фразеологізмах - у книжкових і просторічних. Прикладом реалізації цієї функції може служити використання в мові фразеологічних зворотів мовного етикету: англ. «*how you doing?*», англ. «*I have not seen you for ages!*».

Говорячи про аксіологічну функцію, мається на увазі позитивна чи негативна значущість предметів і явищ навколишнього світу для людини, суспільної групи, суспільства в цілому. У мові це може бути відображено, наприклад, в любові до природи, до рідного дому. Таким чином, всесвітньо відоме прислів'я англ. *An Englishman's house is his castle* – «Будинок англійця - його фортеця» є уособленням його батьківщини [Gries 2008, с. 12]. Наступні прислів'я красномовно свідчать про сакральність дому для англосмовної культури: англ. *there is no place like home* – «немає місця краще, ніж дім»; англ. *home is home, though it be never so lovely* – «будинок є будинок, яким би він не був».

Таким чином, фразеологізми можуть сприяти більш глибокому і повному розумінню та осмисленню експресивно-художньої своєрідності висловлювання. Всі функції фразеологічних одиниць можна поділити на постійні і варіативні. До постійних функцій відносяться: комунікативна, пізнавальна і номінативна, до варіативних: волюнтативна, дейктична і результативна. Крім того лінгвісти виділяють низку додаткових функцій ФО. До них відносяться: прагматична, яка включає в себе стилістичну, кумулятивну, директивну і резюмуючу; експресивно-образна,

компенсаторна, текстотвірна і контактовстановлююча, виражальна, створення художньої образності, оцінна, евфемістична, створення інтенсивності та гіперболізації фатична і аксіологічна. Фразеологічні одиниці, в залежності від контексту, можуть виконувати одразу декілька функцій.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ В ПУБЛІЧНИХ ПРОМОВАХ ПОЛІТИЧНИХ ЛІДЕРІВ США

2.1 Типи і функції фразеологічних одиниць у виступах Барака Обама

Політичний дискурс є важливою складовою сучасного суспільства, його метою найчастіше є отримання або збереження влади. Переконавання виборців набуває особливого значення і нагадує поле бою, коли лідери партій намагаються зробити себе, чи політику своєї партії привабливою для виборців. В першому підрозділі було розглянуто виступи Барака Обама, 44-го президента Сполучених Штатів Америки (тут і далі США). Політик двічі був обраний на пост президента і керував країною з 20 січня 2009 року по 20 січня 2017 року. Опонентами Б. Обама були Джон Маккейн (2008 рік) і Міт Ромні (2012 рік). Політик є представником Демократичної партії, що поряд з Республіканською, є однією з двох найбільших сучасних політичних партій США.

Для аналізу типів і функцій ФО в промовах Барака Обама було обрано 9 виступів. Матеріалом для дослідження слугували електронні версії та відеозаписи промов, звернень, дебатів та коментарів політика. Ми проаналізували найбільш експресивні приклади використання ідіом і структурували їх за класифікацією О. В. Куніна. Серед обраних 23 фразеологізмів, 14 відносяться до дієслівних, 7 до субстантивних і 2 до адвербіальних:

1. Дієслівні
  - V + N: *to brave the cold, to hold the bag, to up the game, to get a shot;*

- V + PN + N: *to lick one's wounds, to drag one's feet, to watch one's back;*
- V + PP + N: *to be at hand;*
- V + PP: *to fire up;*
- V + PN + N + PP: *to keep one's head up;*
- V + N + V: *to make the ends meet;*
- V + N + G: *to hit the ground running;*
- V + PP + A + N: *to cry over spilled milk;*
- V + PP + PN + N: *to look over one's shoulder;*

2. Субстантивні

- A + N (Possessive N): *silver bullet, the American Dream, a nest egg, my brother's keeper, the long haul;*
- N + PP + N: *the roof over (one's) head, the darkest of hours;*

3. Адвербіальні

- PP + AV + C + AV: *from far and wide;*
- N + PP + N + PP: *day in, day out;*

Функції фразеологізмів часто є обумовлені контекстом, отже були розглянуті в окремих уривках виступів. Перша промова, що була розглянута відбулась в 2007 році, коли Б. Обама ще не був президентом Сполучених Штатів. Виступ був присвячений оголошенню кандидатів на позицію президента наступного року. В даній промові політик звертається до мешканців Спрінгфілда:

1) *“Hello Springfield! ...Look at all of you. Look at all of you. Goodness. Thank you so much. Thank you so much. Giving all praise and honor to God for bringing us here today. Thank you so much. I am – I am so grateful to see all of you. You guys are still cheering back there? Let me – Let me begin by saying thanks to all you who've traveled, **from far and wide, to brave the cold** today. I know it's a little chilly but I'm **fired up**”* [Official Announcement of Candidacy for US President].

У даному фрагменті політик використовує 3 фразеологізми – англ. *“from far and wide”*, англ. *“to brave the cold”* і англ. *“to fire up”*. Перший фразеологізм, англ. *“from far and wide”*, використовується у значенні *“from many places”* [Collins English Dictionary (тут і далі – CED)] і виконує одразу декілька функцій. По-перше, дейктичну, адже є вказівкою на локалізацію дії, де точкою відліку є простір – *“many places”*. Вираз слугує також інтенсифікатором висловлювання, підсилюючи вдячність оратора кожному, хто приїхав вислухати його промову.

Наступні два фразеологізми мають значення *“to endure or face courageously”* [Webster’s New World College Dictionary (тут і далі – WNWCD)], *“to make someone feel enthusiastic or excited about something”* [CDO], відповідно. Б. Обама не просто використовує ці ідіоми поряд, їх компоненти *“cold”* і *“fire”* є антонімами. За допомогою гри слів і використання фразеологізмів як антитези створюється комічна ситуація. Це дозволяє оратору створити невимушену атмосферу та налаштувати публіку на позитивний настрій. Отже, основні функції цих фразеологізмів – гумористична та контактовстановлююча, тобто сприяння нормалізації атмосфери спілкування і наближення оратора до своїх слухачів.

Наступна промова, що була обрана для аналізу, відбулась вже після виборів. Вночі 5 листопада 2008 року Барак Обама виступив з інавгураційною промовою. У проголошеній промові політик надав актуальну інформацію про соціально-політичну обстановку, наголосив на тогочасних цінностях суспільства, оголосив свої основні стратегічні цілі, головні проблеми держави та їх можливі шляхи подолання.

Розглянемо перший приклад:

2) *“And to all those watching tonight from beyond our shores, from parliaments and palaces to those who are huddled around radios in the forgotten corners of our world – our stories are singular, but our destiny is shared, and a new dawn of American leadership is **at hand**”* [Barack Obama's Acceptance Speech 2008].

Використаний фразеологізм, англ. *“to be at hand”*, має значення *“near in time or position”* [CDO], *“readily accessible when needed”* [ODO]. За допомогою даної ідіоми реалізуються одразу декілька функцій: по-перше, фразеологізм є метафоричним, а, отже, створює певну художню образність. Наступна – дейктична – функція фразеологізму стає зрозумілою із його значення. Мається на увазі особовий дейксис, де точкою відліку є особа, а в даному випадку кожен громадянин Сполучених Штатів. За допомогою даної ідіоми тодішній президент акцентує увагу на тому, що зміни вже дуже близько, створює образ людини, якій варто лише простягнути руку, аби досягти бажаного.

У наступному прикладі з цієї ж промови Б. Обама також дає певні обіцянки щодо майбутнього країни і життя її мешканців:

3) *“And this year, in this election, she touched her finger to a screen, and cast her vote, because after 106 years in America, through the best of times and **the darkest of hours**, she knows how America can change”* [Barack Obama's Acceptance Speech 2008].

В даному фрагменті промови використовується фразеологізм англ. *“the darkest of hours”*, що має значення *“the time when bad events are at their worst and most dispiriting”* [WNWCD]. Фразеологізм виконує декілька функцій, по-перше – оцінну, адже має у своєму складі негативний емоційно-оцінний компонент *“the darkest”*. Поряд із оцінною функцією слід зазначити функцію інтенсифікації висловлювання, що створюється за рахунок використання фразеологізму як антитези до попередньої фрази *“the best of the times”*. Створення контрасту між зображенням різних періодів існування Сполучених Штатів підсилює вплив на аудиторію і робить даний фрагмент більш експресивним.

Використовуючи прийом персоніфікації і говорячи про країну як про жінку, політик наголошує на подальших змінах. Фразеологізм допомагає створити акцент на тому, що зміни будуть тільки на краще. Це можна зрозуміти, відновивши ФО англ. *“the darkest of hours”* на його повну версію,

анг. *“the darkest hour is just before the dawn”*. Повний фразеологізм має значення *“things often seem at their worst just before they get better”* [CDO]. Виходячи з цього, можна виділити також функцію лаконізації мови. Повний варіант фразеологізму є прислів'ям, тому він виконує кумулятивну функцію, узагальнюючи певний життєвий досвід народу. Слід також виділити дейктичну функцію фразеологізму, тому що він вказує на часову локалізацію подій.

Наступна промова, яку ми обрали для аналізу, відбулась 23 вересня 2009 року на Генасамблеї ООН. Промова була присвячена висвітленню екологічних проблем, а саме необхідності вживати активні заходи для вирішення проблеми кліматичних змін:

4) *“Future generations will look back and wonder why we refused to act (...). That is why the days when America **dragged its feet** on this issue are over. We will move forward with investments to transform our energy economy, while providing incentives to make clean energy the profitable kind of energy”* [Barack Obama. First Speech Before the United Nations General Assembly].

В даному випадку використовується фразеологізм англ. *“to drag one's feet”*, що відноситься до зниженого стилістичного тону, тому що позначається в словнику поміткою *“slang”*. Даний фразеологізм означає *“be deliberately slow or reluctant to act”* [ODO], *“to act with deliberate slowness or obvious reluctance; be uncooperative”* [WNWCD]. Фразеологізм відноситься до сленгу, а отже є стилістично забарвленим. Стилiстична функція слугує, насамперед, більш сильному прагматичному впливу на аудиторію. Використання фразеологізму даного стилю допомагає також налагодити контакт між аудиторією і оратором, роблячи виступ менш офіційним і більш експресивним, а отже виконує також контактовстановлюючу функцію.

Крім того, фразеологізм створює певну художню образність, адже використовується у метафоричному значенні, де країна є персоніфікованою і описується як жива людина. Використання даного прийому притаманне багатьом промовам Б. Обама, персоніфікація відбувається за рахунок

використання займенника третьої особи однини: “*she*”, по відношенню до країни. Використання даного прийому поряд із ФО робить вираз більш виразним і експресивним. Наступна функція, яку виконує фразеологізм англ. “*to drag one's feet*” – оцінна, адже відбиває негативне ставлення оратора до відсутності активних дій в зазначеній області.

Інший фрагмент був обраний із виступу Барака Обама перед спільною сесією двох палат Конгресу. Виступ відбувся 8 вересня 2011 року. Акцент був зроблений на економічний стан країни. У своїй промові політик запропонував план скорочення бюджетного дефіциту і створення нових робочих місць:

5) “*While most people in this country struggle to make ends meet, a few of the most affluent citizens and most profitable corporations enjoy tax breaks and loopholes that nobody else gets*” [Address by the President to a Joint Session of Congress].

Описуючи фінансовий стан більшості мешканців Сполучених Штатів, Б. Обама використав фразеологізм англ. “*to make ends meet*”, що означає “*to have just enough money to pay for the things that you need*” [CDO]. Фразеологізм виступає в ролі інтенсифікатора висловлювання, адже робить його більш емоційним. Проте фразеологізм виконує не тільки функцію інтенсифікації, він також дещо гіперболізує скрутний фінансовий стан мешканців. Використання такого перебільшення покликане викликати відчуття співчуття та співпереживання один за одного. Окрім цього, ідіома вказує на стан, що описує наслідки бюджетного дефіциту, отже виконує результативну функцію.

Продовжуючи питання економічної кризи, політик зазначив, що її подолання стоїть в пріоритеті його політики, та запропонував можливі шляхи запобігання всіх негативних наслідків:

6) “*And this task of making America more competitive for the long haul, that's a job for all of us. For government and for private companies. For states and for local communities – and for every American citizen. All of us will have to*

change the way we do business. All of us will have to up our game. All of us will have to change the way we do business” [Address by the President to a Joint Session of Congress].

Звертаючись до народу, в даному фрагменті Б. Обама використав два фразеологізми англ. *“the long haul”* та англ. *“to up one’s game”*. Перший ФО має значення *“a period of years, rather than days, weeks, or months”* [CDO]. Оратор обіцяє ввести зміни в свою політику, проте зазначає, що для досягнення тривалого позитивного результату змінюватись мають не тільки політики, а й всі мешканці. Ця ідея повторюється двічі, в першому реченні фразеологізм англ. *“the long haul”* зображує бажаний результат політика: не тимчасові, а постійні і стабільні зміни на краще. ФО виконує дейктичну функцію, вказуючи на часову локалізацію дії. Метою такого висловлювання є заклик громадян до певних дій і змін, це вказує також на прагматичну функцію.

Друга ідіома, англ. *“to up one’s game”*, має значення *“to make an effort to improve the way that you do something”* [WNWCD]. Вона також виконує декілька функцій, по-перше, значення ідіоми є тотожним до попереднього речення *“all of us will have to change the way we do business”*. Можна зробити висновок, що ФО виконує резюмуючу функцію і підбиває підсумки зазначеного раніше. Зазначення однієї ідеї декілька разів надає також інтенсифікації висловлюванню та робить його більш експресивним.

Сьомий приклад був обраний із щорічної доповіді тодішнього президента, її метою було сповістити мешканців про становище країни на тодішній період. Промова відбулась 24 січня 2012 року. В обраному фрагменті йдеться про скасування закону, за яким усі види масел, враховуючи харчові олії (тваринні і рослинні жири) і нафту, були класифіковані як масла. Закон був прийнятий більш ніж як 40 років тому назад і поширювався на фермерську діяльність:

7) *“We got rid of one rule from 40 years ago that could have forced some dairy farmers to spend \$10,000 a year proving that they could contain a spill – because milk was somehow classified as an oil. With a rule like that, I guess it was*

worth crying over spilled milk. I'm confident a farmer can contain a milk spill without a federal agency looking over his shoulder" [President Obama's State of the Union Speech 2012].

Як зазначає Б. Обама, даний закон змушував фермерів витратити великі суми грошей щороку для належних умов перевезення молока так само, як і для нафти. Політик використовує фразеологічну одиницю англ. *"to cry over spilled milk"*, що має значення *"to express regret about something that has already happened or cannot be changed"* [CDO]. Оскільки йдеться про молоко й одним із компонентів ідіоматичного виразу є слово *"milk"*, ми можемо спостерігати створення комічного ефекту. Гумористична функція виконується також за допомогою гри слів, адже складові ідіоматичного виразу *"to spill"* і *"milk"* використовуються у даному фрагменті також у прямому значенні. Повторення ідейного центру у ФО, тобто жалкування про витрати великих сум грошей селянами, також вказує на текстотвірну функцію. Крім того, даний фразеологізм має евфемістичну функцію, тобто маскуванню або «пом'якшення» справжнього стану речей.

В даному уривку був використаний також інший фразеологізм: англ. *"to look over one's shoulder"*. ФО має значення *"to monitor one's actions, activities, or behavior to ensure it is correct or following a prescribed standard"* [FDI]. В даному реченні йдеться вже не про фермерів, а про федеральне агентство, що наживалось на цьому законі. Фразеологізм виконує експресивно-образну функцію, створюючи образ людини, що із-за плеча слідкує за кожною пролитою краплею молока. Ми можемо також побачити оцінну функцію, вона виражає ставлення політика до закону, адже має негативну конотацію.

У щорічній промові 2012 року Б. Обама звертається також до економічних проблем в країні. Політик наголошує, що існують певні недоліки пенсійного фонду, адже на момент промови більшість працівників не мають ніяких державних заощаджень на майбутнє, а, отже, і пенсії:

8) *"Today, most workers don't have a pension. A Social Security check often isn't enough on its own. And while the stock market has doubled over the last five*

years, that doesn't help folks who don't have 401ks. That's why, tomorrow, I will direct the Treasury to create a new way for working Americans to start their own retirement savings: MyRA. It's a new savings bond that encourages folks to build a nest egg" [President Obama's State of the Union Speech 2012].

Ідіома англ. "*a nest egg*" має значення: "*a sum of money saved for the future*" [ODO], або "*money saved or kept for a special purpose*" [CDO]. Даний фразеологізм має словникову помітку "*informal*", тобто несе в собі стилістичний різновид прагматичної функції. Крім того, фразеологізм виконує виражальну функцію, адже самі компоненти фразеологізму мають символічне значення. Для багатьох націй, включаючи американців, яйце у гнізді – це символ родючості і достатку.

Говорячи про економічні проблеми, Б. Обама також торкнувся теми останнього великого краху на фондовій біржі, який після тривалого прогресу призвів до широкого переслідування та засудження фірм. Йдеться про іпотеки, що були надані людям, які не могли їх собі дозволити. Банки поклалися на те, що люди будуть вкладати в кредити великі гроші, проте фінансовий стан більшої кількості населення Сполучених Штатів Америки не дозволяв це зробити. Люди, які мали це регулювали, не бачили що відбувається або ж просто нічого з цим не робили:

9) "*It was wrong. It was irresponsible. And it plunged our economy into a crisis that put millions out of work, saddled us with more debt, and left innocent, hard-working Americans **holding the bag***" [President Obama's State of the Union Speech 2012].

Фразеологізм англ. "*to hold the bag*" має значення "*to have responsibility or guilt for something foisted upon oneself; to take the blame for something*" [WNWCD] і має помітку "*informal*". Б. Обама наголошує на тому, що саме американці, які є невинними, страждають від наслідків того, що сталося. У даному контексті фразеологізм виконує декілька функцій. По-перше, стилістичну, адже відноситься до неофіційного стилю. В даному уривку контаквстановлююча функція фразеологізму стилю наближує оратора до

публіки, робить атмосферу невимушеною, допомагає виказати співчуття оратора до населення. Ми також можемо побачити, що фразеологізм виконує результативну функцію. Використовуючи ідіому англ. *“to hold the bag”*, Б. Обама звертає увагу на наслідки безвідповідальності регуляторів, тим самим засуджуючи їх.

Цікавою для аналізу була промова Б. Обами, коли він виборів право залишитися у Білому Домі ще на чотири роки. Виступ відбувся 7 листопада 2012 року. Барак Обама заявив, що 10 років війни Ірану і Іраку, в яких Сполучені Штати допомагали останнім, залишаються позаду. Наступний фрагмент ілюструє позицію тодішнього президента щодо післявійськового стану:

10) *“You'll hear the deep patriotism in the voice of a military spouse who's working the phones late at night to make sure that no one who fights for this country ever has to fight for a job or a roof over their head when they come home”* [Barack Obama's victory speech 2012].

Президент має на увазі військових, які, повертаючись додому, не повинні мати клопоту з житлом чи роботою. Фразеологізм англ. *“a roof over one's head”* має значення *“a place to live”* [CED]. Він виконує функцію створення художньої образності, бо є метафоричним. Друга функція також пов'язана з метафоричністю ідіоми, це функція інтенсифікації висловлювання. Пряме значення компонентів створює образ того, що солдат не тільки не має власної домівки, а й вимушений спати під відкритим небом. Крім того, словник Collins позначає даний фразеологізм поміткою *“coltton informal”*, що означає, що він є стилістично забарвленим, а, отже, несе в собі прагматичну функцію.

Говорячи про військових, політик використав також інший фразеологізм:

11) *“I've seen it in the soldiers who reenlist after losing a limb and in those SEALs who charged up the stairs into darkness and danger because they knew*

*there was a buddy behind them **watching their back***” [Barack Obama's victory speech 2012].

Використаний фразеологізм, англ. “*to watch one’s back*”, має значення “*to be careful of the people around, making certain that they do nothing to harm you*” [CDO], “*protect yourself (or someone else) against danger from an unexpected quarter*” [WNWCD]. Акцентуючи увагу на тому, на скільки небезпечну працю виконують солдати, політик використовує ФО з негативною конотацією, через це можна зробити висновок, що ФО виконує функцію інтенсифікації висловлювання. Крім того, Б. Обама описує, як він бачить події, що відбуваються на полі бою, тому наступна функція – оцінна. Слід також зазначити експресивно-образну функцію, що допомагає уявити образ ворога, що «дивиться у спину».

У наступному фрагменті переможної промови йдеться про городян Сполучених Штатів, Б. Обама наголошує на важливості кожного корінного мешканця країни і використовує наступний фразеологізм:

12) “*Together, we can make sure that every Native young person is treated like a valuable member not only of your nation, but of the American family - that every Native young person **gets an equal shot at the American Dream***” [Barack Obama's victory speech 2012].

У даному уривку президент використав два ФО англ. “*to have a shot*” і англ. “*the American Dream*”. Перший фразеологізм має значення “*to have a chance to achieve, attain, or have success in something*”. Він робить вираз більш експресивним і виконує функцію інтенсифікації. Що стосується другого фразеологізму, то раніше поняття «американської мрії» пов’язували з іммігрантами, які прибували до США в пошуках кращого життя. Проте зараз ця ідіома використовується у дещо іншому значенні – “*the belief that everyone in the US has the chance to be successful and happy if they work hard*” [CDO] і стосується не тільки іммігрантів, а й корінних мешканців США. Стає зрозумілим, що фразеологізм має аксіологічну функцію, адже президент говорить про те, що люди мають бути щасливими на своїй батьківщині,

недарма Сполучені Штати назвали мрією багатьох людей. Проте, основна функція даного фразеологізму – номінативна, адже дає назву культурному феномену. Обидва фразеологізми виконують також резюмуючу функцію, підсумовуючи те, що було зазначено раніше.

Наступна промова від 27 серпня 2015 року була присвячена боротьбі з наслідками урагану «Катріна», який завдав Новому Орлеану серйозних збитків в 2005 році. У своєму виступі Б. Обама підкреслює роль, яку зіграли спільні зусилля жителів міста в процесі його відновлення:

13) *“These Americans live the basic values that define this country – the value we’ve been reminded of in these past 10 years as we’ve come back from a crisis that changed this city, and an economic crisis that spread throughout the nation – the basic notion that **I am my brother’s keeper, and I am my sister’s keeper, and that we look out for each other and that we’re all in this together**”* [Barack Obama. Hurricane Katrina 10-Year Anniversary Address].

Вираз англ. *“my brother's keeper”* – це відсилання до прислів'я англ. *“I am not my brother's keeper”*, дане прислів'я означає *“a way of saying that you are not responsible for what someone else does or for what happens to them”* [CDO], проте в даному контексті політик використовує фразеологізм у протилежному значенні, позбавляючи його негативної частини *“not”*. Прислів'я походить від Біблійного сюжету про Каїна й Авеля, де воно має питальну форму англ. *“am I my brother's keeper?”*. Перша функція використаного фразеологізму – виражальна, адже він має алегоричну образність. За допомогою цього сталого виразу оратор підкреслює важливість взаємодопомоги і взаємної підтримки, завдяки яким люди можуть здолати будь-які труднощі, йдеться не про братів і сестер у прямому значенні, а про націю в цілому. Повторення фразеологізму двічі, зі зміною при цьому одного із його компонентів, виконує також функцію інтенсифікації головної ідеї. Крім того, як і всі прислів'я, вираз *«my brother's keeper»* має директивну і кумулятивну функції. Використання фразеологізму

із біблійного сюжету є також стилістичним прийомом – алюзією, отже, можемо виділити експресивно-образну функцію ФО.

Розглянемо виступ 9 листопада 2016 року. Промова відбулась після проведення виборів, у яких Барак Обама і Дональд Трамп боролися за пост президента країни. Оратор виступає з коментарем про їх підсумки, оскільки в ході виборів перемогу здобув кандидат від Республіканської партії Дональд Трамп. У першому фрагменті йдеться про те, що, коли сам Барак Обама був обраний президентом, йому і його адміністрації вдалося без зволікання приступити до роботи завдяки професіоналізму команди попереднього президента, що забезпечила плавний перехід влади:

14) *“Now, it is no secret that the president-elect and I have some pretty significant differences. But remember, eight years ago President Bush and I had some pretty significant differences. But President Bush's team could not have been more professional or more gracious in making sure we had a smooth transition so that we could **hit the ground running**”* [Barack Obama's Speech About Trump Victory]

В даному прикладі використовується фразеологічна одиниця англ. *“hit the ground running”*, що відноситься до розмовного стилю і має помітку *“informal”* [WNWCD]. У словниках, англ. *“hit the ground running”*, має значення *“to work hard immediately and successfully at a new activity”* [CDO], *“to make a quick and eager start; not waste time”* [ODO]. Дана фразеологічна одиниця виконує прагматичну функцію, бо є стилістично забарвленою, а також функцію створення образності, надаючи динамічності зображуваному подіям. Крім того, розмовний стиль дає підставу стверджувати, що однією із основних функцій є контактовстановлююча, адже використання даної ідіоми робить виступ менш формальним і наближує оратора до пересічних слухачів.

Говорячи про президентські команди, які відіграють важливу роль у передвиборчих кампаніях і виборах, Б. Обама висловлює свою вдячність всім людям, які брали в цьому участь:

15) *“I also told my team today **to keep their heads up**, because the remarkable work that they have done **day in, day out**, often without a lot of fanfare, often with (ph) a lot of – a lot of attention – work in agencies, work in obscure areas of policy (...). That remarkable work has left the next President with a stronger, better country than the one that existed eight years ago”* [Barack Obama's Speech About Trump Victory].

Оратор підкреслює масштаб і складність роботи, яку кожен день виконує команда президента, і зазначає, що всі ці люди по праву можуть пишатися своїми досягненнями, незалежно від результату виборів. Ідіома англ. *“to keep one’s head up”* має значення: *“to display confidence and pride, especially with one’s body language, as a way of showing that one is not ashamed of something”* [WNWCD]. У даному контексті можемо виділити дейктичну функцію, де точкою відліку є люди (особовий дейксис), тим самим оратор підкреслює роботу саме своєї команди. Інша функція стає зрозумілою зі значення ідіоми, Б. Обама хоче, щоб команда пишалась тим, чого досягла за вісім років правління і закликає їх саме до цього. Вираз волевиявлення вказує на волюнтативну функцію.

Друга ідіома із даного уривку англ. *“day in, day out”* підкреслює безпереривність роботи президентської команди, і має значення: *“continuously or repeatedly over a long period of time”* [FDI]. Фразеологізм виконує дейктичну функцію, адже вказує на час, витрачений командою президента, на роботу задля благоустрою країни. Крім того, ФО виконує функцію інтенсифікації висловлювання, робить його більш емоційним і ще раз підкреслює складність виконаної роботи.

Розглянемо третій приклад, де йдеться про політичну діяльність в цілому і про те, що політикам не завжди вдається переконати людей в своїх ідеях.

16) *“That’s the way politics works sometimes. We try really hard to persuade people that we’re right and then people vote. And then if we lose, we learn from our mistakes, we do some reflection, **we lick our wounds**, we brush ourselves off,*

we get back in the arena, we go at it. We try even harder the next time” [Barack Obama's Speech About Trump Victory].

Дана промова була присвячена перемозі опонента, тому акцент зроблений на тому, що відбувається після поразки. Проте обраний фрагмент промови має 2 значення. Б. Обама не тільки описує політичний процес, він акцентує увагу на тому, що він не тільки прийматиме участь у наступних виборах, а й докладе всіх зусиль, щоб в них перемогти. В даному випадку вживається ФО англ. *“to lick one's wounds”* зі значенням *“to spend time getting back your strength or happiness after a defeat or bad experience”* [CDO], *“retire to recover one's strength or confidence after a defeat or humiliating experience”* [ODO]. Як і в більшості метафоричних фразеологічних одиниць, ми можемо побачити функцію створення образності, що дозволяє зробити вираз більш експресивним. За рахунок використання ідіоми підсилюється також акцент на основній ідеї висловлювання, тому можна зробити висновок, що ФО англ. *“to lick one's wounds”* виконує також функцію створення інтенсифікації.

Інша промова Барака Обами, що була обрана для аналізу, відбулась на прес-конференції 16 грудня 2016 року. Це фінальна промова екс-президента, тому її мета – це підбиття підсумків правління і аналіз досягнутих результатів. Проте, у своїй промові Б. Обама також звертається до теми виборів, використовуючи у своєму виступі наступний фразеологізм:

17) *“And I guess part of my overall message here (...) is that if we look for one explanation or one **silver bullet** or one easy fix for our politics, then we're probably going to be disappointed”* [Barack Obama. Final Presidential Press Conference of Year].

Політик звертає увагу на ситуацію, коли в ході проведення президентських виборів при народному голосуванні найбільшу кількість голосів набирає один кандидат, а за підсумками голосування колегії вибірників перемагає інший. У подібних ситуаціях завжди виникають питання про ефективність функціонування виборчої системи, і оратор говорить про те, що знайти єдине вірне і швидке вирішення цієї проблеми

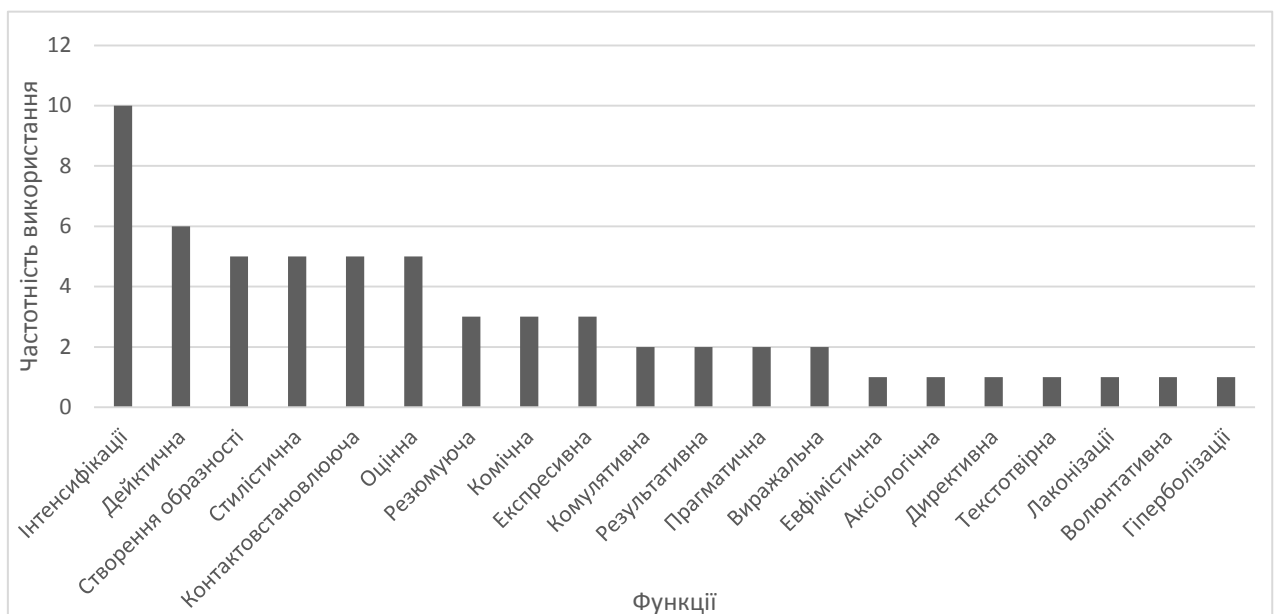

неможливо. В даному прикладі використана ідіома англ. “*silver bullet*”, що має значення “*a simple solution to a complicated problem*” [CDO], “*a simple and seemingly magical solution to a complicated problem*” [ODO]. У Оксфордському словнику зазначено, що дана ідіома має частіше негативну конотацію. Виходячи з цього, ми можемо зазначити, що ідіома англ. “*silver bullet*” має прагматичну функцію, а саме стилістичній її різновид, адже стилістична функція реалізує в мові конотативні особливості фразеологізму. Інша функція даного фразеологізму – оцінна, адже ми бачимо негативне ставлення мовця до раніше зазначеного.

Як було зазначено раніше, кожен ФО може виконувати одразу декілька функцій. Детальний аналіз частотності виконання різних функцій зображений в рисунку (див. Рисунок 1).

Рисунок 2.1

Частотність використання функцій фразеологізмів

в промовах Б. Обами

Отже, проаналізувавши обрані промови Барака Обами, ми виявили 23 фразеологічні одиниці. Було виявлено 20 різних функції, що повторюються у різних фразеологізмах. На першому місці за частотністю використання

знаходиться функція інтенсифікації висловлювання – 43%, на другому дійклична функція – 26%, на третьому місці знаходяться чотири функції: контактовстановлююча, створення образності, стилістична і оцінна – 22%. Отримавши даний результат, ми можемо зазначити, що функція інтенсифікації висловлювання є найбільш частотною, а отже, ФО використовуються Б. Обамою здебільшого для підсилення впливу на аудиторію, роблять промови більш експресивними і допомагають чіткіше описати певну ідею. Політик не боїться використовувати розмовний стиль і навіть сленг у своїх промовах, це наближує оратора до пересічного слухача і відводить вбік образ президента, як абсолютної влади. В багатьох промовах Б. Обама звертається до створення образів, це допомагає легше сприймати певні ідеї. Майже всі фразеологізми використовуються політиком у незміненому вигляді, 2 фразеологізми є скороченими варіантами прислів'я і біблійної цитати.

Було також проаналізовано розташування використаних ФО у промовах. Згідно з отриманим результатом 26% ФО використовується на початку промови, 61% в середині промови, і 13% у кінці. Тобто найбільш важливим для Б. Обама є надання експресивності основній частині висловлювання, частині в якій проголошуються ключові ідеї. Говорячи про типи ФО в промовах Б. Обама, ми підрахували, що більшість відносяться до дієслівних. Використання дієслівних фразеологізмів є найчастотнішим, адже вони додають динаміки певним подіям і за допомогою них найлегше створювати образи в уяві аудиторії.

2.2 Типи і функції фразеологізмів в політичних промовах Дональда Трампа

Для другої частини даного розділу було обрано промови 45-го президента США Дональда Трампа. Інавгурація президента відбулася 20 січня 2017 року, термін правління триває по теперішній час. Опонентами Д. Трампа на виборах були Гіллари Клінтон (представник Демократичної партії) і Гері Джонсон (представник Лібертаріанської партії). Д. Трамп висував свою кандидатуру від Республіканської партії. Матеріалом для дослідження слугували електронні версії та відеозаписи промов, звернень, дебатів та коментарів Д. Трампа. Із 8 проаналізованих промов було обрано 19 ФО. Для аналізу типів фразеологізмів ми структурували їх за класифікацією О. В. Куніна. Було виявлено, що 14 ФО відносяться до дієслівних, 2 до субстантивних, 2 до адвербіальних і 1 до вигуківих:

1. Дієслівні

- V + N: *to reap the rewards, bear the cost, to drain the swamp, to lead a charge;*
- V + PN+ N: *to poison one's mind;*
- V + A + N: *to violate the red line;*
- V + PP + N: *to flush with cash, to have all the cards;*
- V + PP + SC + N: *be on the same wavelength;*
- V + PN + PP: *to let smb down;*
- V + N + PP + N: *to put smth on the record, to make a deal with a devil, to draw a line in the sand;*
- V + N + G: *to start the engine rolling;*

2. Субстантивні

- A + N: *small potatoes, big league;*

3. Адвербіальні:

- A + PP + PN: *second to none;*
- PP + A + N: *with every breath;*

4. Вигуківі: *what the hell;*

Всі ФО було розглянуто в контексті, з урахуванням сенсу всього висловлювання. Перший приклад взятий з промови Дональда Трампа, 16 червня 2015 року. На той момент політик ще не був президентом. Виступ відбувся у рамках президентської кампанії, де політик анонсував, що висуває свою кандидатуру на позицію президента США. У своєму виступі він торкнувся чималої кількості питань. Особливу увагу політик звернув на внутрішні та зовнішні політичні проблеми країни, включаючи нелегальну імміграцію, національний борг Сполучених Штатів та Ісламський тероризм, конкуренцію з деякими країнами:

1) *“We **have all the cards**, but we don’t know how to use them. We don’t even know that we have **the cards**, because our leaders don’t understand the game”* [Donald Trump’s 2016 presidential announcement].

Йдеться саме про конкуренцію США з іншими країнами, зокрема з Китаєм, і про перевагу Китаю в певних важливих сферах, наприклад, в деяких економічних питаннях. Відзначається, що США програє в цій конкуренції, незважаючи на володіння певними «козирами». В даному випадку використовується ідіома англ. *“to have all the cards”*, що має значення *“to be in a strong position when you are competing with someone else, because you have all the advantages”* [CED]. Із значення фразеологізму стає зрозуміло, що основна його функція – прагматична, тобто цілеспрямований вплив на слухача, президент має на меті переконати мешканців США в тому, що країна все ж має певні переваги, не дивлячись на лідерство Китаю в економічній сфері. Далі в тексті присутнє посилання до прямого значення компонентів даної ідіоми, за рахунок чого створюється розгорнута метафора гри в карти. Можна зробити висновок, що фразеологізм має також текстотвірну функцію і функцію створення художньої образності.

В наступному фрагменті йдеться про інші переваги Китаю над Сполученими Штатами Америки, а саме про переваги в області інфраструктури:

2) “... roads, bridges, schools. You never saw anything like it. They have bridges that make the George Washington Bridge look like *small potatoes*, and they’re all over the place” [Donald Trump’s 2016 presidential announcement].

В даному прикладі використовується фразеологізм англ. “*small potatoes*”, що має значення “*something insignificant or unimportant*” [ODO], “*something that does not seem important when compared to something else*” [CDO]. Обидва словники позначають, що дана ідіома відноситься до розмовного стилю, маркуючи її поміткою “*informal*”. Виходячи з цього, можемо зазначити, що дана фразеологічна одиниця виконує стилістичний різновид прагматичної функції. Крім того, ідіома несе в собі оцінну функцію, адже оратор показує на скільки маленькими є розміри мосту Джорджа Вашингтона, особливо у порівнянні з китайськими мостами. Стає зрозумілим, що Д. Трамп вважає, що американський міст програє в порівнянні з мостами Китаю.

Під час президентської кампанії Трамп дає також коментарі щодо Барака Обами, який на той момент був президентом країни:

3) “*President Obama is the kind of politician who puts promises on the record, and then calls that the record*” [Donald Trump’s 2016 presidential announcement].

У даному фрагменті використовується ідіома англ. “*to put smth on the record*”, що має значення “*to say publically*” [CDO]. Фразеологізм має оцінну функцію, адже показує ставлення Д. Трампа до правління Б. Обами. Не можна залишити поза увагою прагматичну функцію даної ідіоми, що в даному контексті є тісно пов’язаною з оцінною. Вплив на виборців відбувається шляхом навіювання своїх ідей і оцінок. Крім того, один із компонентів, “*the record*”, повторюється у реченні другий раз, у прямому його значенні, виконуючи текстотвірну функцію і допомагаючи продовжити попереднє висловлювання, не змінюючи його ідейний центр.

Влітку цього ж року політик виступив із промовою у місті Дімондайл в штаті Мічіган. Політик звинуватив Г. Клінтон в тому, що вона віддала

перевагу полісам, які допоможуть біженцям з інших країн замість корінних афроамериканців, які стали «біженцями у власній країні», Д. Трамп пообіцяв створення робочих місць та пожвавлення виробничих центрів.

4) *“I say it again, what do you have to lose? Look, what do you have to lose? You live in your poverty, your schools are no good, you have no jobs, 58 percent of your youth is unemployed, **what the hell** do you have to lose?”* [Speech: Donald Trump in Dimondale, MI].

Ідіома англ. *“what the hell”* використовується в реченні на початку риторичного запитання. Вона відноситься до розмовного стилю і має різні трактування: *“said when you suddenly realize that your plan is not important to you and that you will do something else”* [CDO], *“an exclamation used to emphasize surprise, shock, anger, disgust, etc. In this phrase, “the hell” is used as an intensifier”* [FDI]. Контактвстановлююча функція, яку виконує фразеологізм, стає видимою з двох причин, по-перше, це приналежність до розмовного стилю, по-друге з контексту, тобто вживання її у риторичному запитанні. Варто також зазначити фатичну функцію ідіоми, що також впливає із форми вживання ФО. Дана функція визначається як контактвстановлююча і слугує стимулятором контакту між комунікантами. Дві інші, пов’язані між собою функції, стають також зрозумілими із контексту. Риторичне запитання слугує інтенсифікатором висловлювання і робить його більш емоційно забарвленим. Крім того, фразеологізм виконує стилістичний різновид прагматичної функції, адже ФО має словникову помітку *“informal”*.

Особливої уваги заслуговують президентські дебати, що відбулись у 2016 році. В дебатах зазвичай беруть участь 2 сторони, і їх метою є формування у аудиторії певної думки щодо поставленої проблеми. Переговори також покликані переконувати людей, що беруть участь у голосуванні, у тому, що та чи інша сторона є ліпшою за сторону опонента. Дебати відбулись між кандидатами в президенти Сполучених Штатів Гіллари Клінтон і Дональдом Трампом. Всього кандидати від демократів і

республіканців провели три зустрічі до дня голосування. Перші дебати відбулись 26 вересня 2016 року. Розглянемо такий приклад:

5) *“These are lies being pushed by the media and the Clinton campaign to try and keep their grip on our country. They are trying **to poison the mind** of the voter. They are all false. They’re totally invented fiction. All 100 percent totally and completely fabricated”* [First Presidential Debate: Hillary Clinton, Donald Trump].

В обраному фрагменті промови йдеться про засоби масової інформації, що опублікували інформацію, яка шкодила передвиборчій кампанії політика. Д. Трамп використовує ідіому англ. *“to poison sb's mind”*, із значенням *“to make someone believe unpleasant things about another person that are not true”* [CDO]. Фразеологізм виконує декілька функцій. По-перше, мета політика – це переконати виборців у тому, що опублікована інформація є неправдою. Ми бачимо, що фразеологізм підсилює цілеспрямований вплив на слухача, отже перша функція – прагматична. Інша функція – створення художньої образності, адже англ. *“to poison sb's mind”* має метафоричне значення.

Другий фрагмент був обраний із другого етапу дебатів, що пройшли 9 жовтня 2016 року.

6) *“Wasserman Schultz had in mind, because Bernie Sanders, between super-delegates and Deborah Wasserman Schultz, he never had a chance. I was so surprised to see him **sign on with the devil**”* [Second Presidential Debate: Hillary Clinton, Donald Trump].

Трамп розповідає про підтримку Гіллари Клінтон Берні Сандерсом. Він видозмінює ідіому англ. *“to make a deal with a devil”*, що має значення *“an agreement in which a person agrees to carry out evil deeds in return for wealth or power”* [CED]. Політик замінює компонент *“to make a deal”* на *“to sign on”*, таким чином адаптуючи початкову ідіому до політичного контексту, що сприяє відродженню її образності. Фразеологізм виконує декілька функцій. Перша – експресивно-образна, адже даний фразеологізм має релігійне походження. Дві інші функції, прагматична і оцінна, як і у попередньому

прикладі, по'язані між собою. Ми бачимо, що за допомогою ідіоми Д. Трамп виказує своє негативне ставлення до Г. Клінтон і її політики.

Останнє, третє засідання дебатів відбулось 19 жовтня 2016 року. Дональд Трамп говорить про повернення грошей, що велися американськими фірмами в закордонному обліку, для підтримання економічного стану країни. Багато американських транснаціональних компаній, особливо в галузі технологічної та фармацевтичної промисловості, давно чинили опір поверненню своїх закордонних прибутків в США. Причиною цьому є високий відсоток на податки. Якби фірми це зробили, їм довелося б платити податки за них за поточною корпоративною ставкою 35%. Їх накопичений неоподатковуваний іноземний прибуток виріс до 2,5 трильйонів доларів США. Для вирішення цієї проблеми Трамп вирішив запровадити особливий відсоток для таких компаній – 10%.

7) *“We’re going to start hiring people, we’re going to bring the \$2.5 trillion that’s offshore back into the country. We are going to start the engine rolling again, because... right now, our country is dying at 1 percent GDP”* [Final Presidential Debate: Hillary Clinton, Donald Trump].

В даному уривку політик використовує фразеологізм англ. *“to start the engine rolling”*, адаптуючи його до контексту замінивши один із його компонентів. Незмінений ФО, англ. *“To start the ball rolling”*, має значення *“to begin an activity that involves a group of people”* [CDO], *“set an activity in motion; make a start”* [ODO]. Фразеологізм виконує результативну функцію, вказуючи на наслідок заходів, що збирається впровадити Д. Трамп. Політик також користується прийомом повтору, використовуючи фразу *“we are going to”*, фразеологізм використовується у фінальному реченні і виконує резюмуючу функцію.

На третіх дебатах йшлося також про проблему кордонів Сполучених Штатів. Політик наголосив, що несправедливо, коли хтось просто переходить через кордон і стає громадянином країни. Обговорюючи плани депортації нелегальних іммігрантів, політик використав один фразеологізм двічі:

8) *“They’ve been deported. She doesn’t want to say that, but that’s what’s happened, and that’s what happened **big league**”* [Final Presidential Debate: Hillary Clinton, Donald Trump].

9) *“We’re going to speed up the process, **big league**, because it’s very inefficient. But they’re on line and they’re waiting to become citizens”* [Final Presidential Debate: Hillary Clinton, Donald Trump].

В обидвох уривках ідіома англ. *“big league”* має однакове значення *“relating or belonging to the highest level or most successful level of a particular sport, business, or activity”* [CDO]. В першому уривку Д. Трамп згадує свого попередника Б. Обаму, який, за його словами, також депортував мільйони людей, проте цього ніхто не помічав. ФО англ. *“big league”* використовується з метою створення сатиричного ефекту, натякаючи на те, що команда експрезидента також не була ідеальною. Другий уривок стосується політики Д. Трампа, тут фразеологізм вже не має сатиричного підтексту. Політик виправдовує свої ідеї щодо депортації іммігрантів. Головним аргументом служить така ідея: країна або має кордон, або ні, якщо існує кордон, мусить бути і закон щодо іммігрантів. Фразеологізм використовується двічі і виконує текстотвірну функцію поєднуючи дві окремі ідеї і порівнюючи правління Д. Трампа і Б. Обами. Крім того, англ. *“big league”* відноситься до розмовного стилю, а, отже, виконує також контактовстановлюючу функцію.

Остання тема, якої торкнулися на дебатах, була тема війни у Іраку. Питання постало в тому, що, якщо вдасться витіснити ІДІЛ з Мосула та з Іраку, чи буде Трамп готовий розмістити там американські війська, щоб запобігти їх поверненню. Даючи відповідь на питання, Трамп використав наступні ФО:

10) *“But you know who the big winner in Mosul is going to be after we eventually get it? And the only reason they did it is because she’s running for the office of president and they want to look tough. They want to look good. **He violates the red line in the sand**, and he made so many mistakes”* [Final Presidential Debate: Hillary Clinton, Donald Trump].

У відповідь політик висунув твердження, що наступ, який триває місяцями, приурочений до просування передвиборної кампанії Г. Клінтон. Політик поєднує дві ідіоми англ. *“to violate the red line”* та англ. *“to draw a line in the sand”*, створюючи таким чином новий видозмінений ідіоматичний вираз. Ідіома англ. *“to violate the red line”* має значення *“to neglect a limit beyond which someone's behaviour is no longer acceptable”* [CDO], друга ідіома, англ. *“to draw a line in the sand”* означає *“to establish a figurative boundary that someone or some group refuses to cross or beyond which no further advance or compromise is accepted”* [WNWCD]. Під «червоною лінією» Трамп має на увазі хімічну атаку, що була проведена Башаром Асадом.

Зрощений фразеологічний вираз, що використовує Д. Трамп виконує декілька функцій. По-перше, результативну, адже після перетину цієї «межі» були жахливі наслідки (багато смертей та хвороб). ФО виконує також евфемістичну функцію, політик не говорить прямо про хімічну атаку, робить речення м'якшим. Суб'єктивність висловлювання вказує на оцінну функцію даного виразу, Д. Трамп описав ситуацію спираючись на певні суспільні норми и власний досвід. Крім того можна побачити, що вираз має негативну конотацію.

Наступний виступ відбувся після підбиття підсумків голосування. 9 листопада 2016 року Дональд Трамп виступив із переможною промовою. Виступ Трампа прояснив інформацію щодо його планів та цілей для країни на найближчі роки. Увага була акцентована тільки на позитивні зміни.

11) *“We are going to fix our inner cities and rebuild our highways, bridges, tunnels, airports, schools, hospitals. We're going to rebuild our infrastructure, which will become, by the way, **second to none**. And we will put millions of our people to work as we rebuild it”* [Donald Trump's Victory Speech].

Говорячи про подальше процвітання Сполучених Штатів, президент використав ідіому англ. *“second to none”*, у значенні *“as good as or better than all others”* [CDO]. Трамп дає своє позитивне бачення інфраструктури країни після початку його правління, отже, ФО виконує оцінну функцію. Інша

функція – результативна – вказує на можливі наслідки заходів, які президент збирається впровадити. Значення ідіоми вказує також на функцію інтенсифікації висловлювання, адже він говорить не про кращу інфраструктуру, у порівнянні із нинішньою, а про найкращу.

Інавгураційна промова була проголошена невдовзі після переможної, 20 січня 2017 року. За допомогою ідіом Д. Трамп яскраво і емоційно описує наслідки недостатньої уваги до внутрішніх проблем країни, викликаючи у слухачів негативні почуття до колишнього політичного курсу за правління Б. Обами. Д. Трамп використовує ідіоми для опису майбутнього країни під його керівництвом, але вже з позитивною конотацією, формуючи емоційний контраст по відношенню до минулого і сучасного:

12) *“For too long, a small group in our nation's capital has **reaped the rewards** of government while the people have **borne the cost**. Washington flourished, but the people did not share in its wealth”* [Donald Trump's Full Inauguration Speech].

В першому фрагменті політик говорить про те, що територія Вашингтона стала однією з найбільш процвітаючих частин США за останні десятиліття, тоді як значна частина країни застоювалася в економічному плані. Для зображення цього контрасту Д. Трамп використовує дві ідіоми. Перша стосується Вашингтона – англ. *“to reap the rewards”* у значенні *“to get all the good things that come with something”* [WNWCD]. Друга ідіома, англ. *“bear the cost”*, описує стан всіх інших міст і має значення *“to pay for something”* [CED]. Обидва фразеологізми виконують результативну функцію, вказуючи на наслідки попередньої політики. Завдяки створенню контрасту між двома ідіомами вони також слугують інтенсифікаторами висловлювання, роблять його більш експресивним.

У своїй промові політик також підкреслив, що збирається провадити міри щодо Вашингтону використовуючи іншу ідіому:

13) *“It is time to **drain the swamp** in Washington, D.C. This is why I'm proposing a package of ethics reforms to make our government honest once again”* [Donald Trump's Full Inauguration Speech].

Вираз англ. *“to drain the swamp”* використовувало багато американських політиків. Спершу він мав пряме значення – осушення боліт для позбавлення чи зменшення популяції комарів. Проте з часом вираз набув іншого значення *“rooting out the practice of corruption; preventing to uprooting something that is harmful”*. Д. Трамп використовує вираз у переносному значенні, маючи на увазі припинення фінансування Вашингтону. Ідіома виконує результативну функцію і зображує обіцяні наслідки заходів президента. Пряме значення компонентів створює певний образ, у якому болото асоціюється з Вашингтоном, тому ФО виконує також художню функцію та функцію інтенсифікації.

У наступному прикладі президент говорить про людей, які були «забуті» попередньою владою. Він акцентує увагу на багатьох аспектах життя бідних мешканців, зокрема, говорячи про матерів та їх дітей. Д. Трамп критикує систему освіти, в яку вкладається чимало коштів, проте вона все одно не надає дітям необхідних знань.

14) *“But for too many of our citizens, a different reality exists: mothers and children trapped in poverty in our inner cities; rusted out factories scattered like tombstones across the landscape of our nation; an education system **flush with cash**, but which leaves our young and beautiful students deprived of all knowledge”* [Donald Trump's Full Inauguration Speech].

Фразеологізм англ. *“to flush with cash”* використовується саме для опису проблеми освіти. Він має значення *“to have abundant wealth”* [FDI]. В даному прикладі фразеологізм покликаний створити контраст: здавалося б, система освіти мусить процвітати, проте вона не виконує своєї основної функції – надання знань. За допомогою ФО політик з перебільшенням вказує на недоліки фінансування системи освіти, отже ідіома виконує функцію гіперболізації. Політик також вказує на стан викликаний певною дією, що вказує на результативну функцію. Фразеологізм виконує також оцінну функцію, адже Д. Трамп виказує своє бачення обсягу фінансування.

Використані у наступному прикладі ідіоми у промові Д. Трампа підкреслюють його велику відданість американському суспільству. Президент знову дає мешканцям Сполучених Штатів великі обіцянки.

15) “*Protection will lead to great prosperity and strength. I will fight for you **with every breath** in my body – and I will never, ever **let you down**. America will start winning again, winning like never before*” [Donald Trump's Full Inauguration Speech].

У фрагменті використовуються дві ФО, англ. “*with every breath*” і англ. “*to let smb down*”. Перша має значення “*repeatedly or continually*”, друга “*to disappoint someone by failing to do what you agreed to do or were expected to do*” [CDO]. Метою політика є підбадьорити мешканців США, дати їм певні надії на майбутнє. Ідіома англ. “*with every breath*” підсилює вплив на адресата і виконує функції гіперболізації висловлювання. Дейктична функція допомагає спрямувати обіцянку на самого Д. Трампа (особовий дейксис). Друга ідіома, англ. “*to let smb down*”, також виконує декілька функцій. По-перше президент дає певні обіцянки щодо майбутнього, в цьому реченні ФО виконує результативну функцію і вказує на можливі наслідки правління Д. Трампа. Крім того, друга ідіома завершує ідею першої, підбиває підсумок сказаного раніше, отже виконує резюмуючу функцію.

Наступний приклад являє собою уривок з виступу президента США Дональда Трампа перед співробітниками ЦРУ 21 січня 2017 року штаб-квартирі ЦРУ в штаті Вірджинія.

16) “*But I would guarantee a big portion, because we’re all **on the same wavelength**, folks. (Applause.) We’re all **on the same wavelength**, right? He knows. It took Brian about 30 seconds to figure that one out, right, because we know **we’re on the same wavelength***” [Donald Trump CIA speech].

У наведеному уривку оратор підкреслює спільність власних поглядів і поглядів слухачів та зазначає, що саме це взаєморозуміння дозволило йому отримати підтримку даної категорії виборців на виборах. В даному випадку використовується ідіома англ. “*be on the same wavelength*” зі значенням “*to*

think in a similar way and to understand each other well” [CDO]. ФО використовується декілька разів і виконує текстотвірну функцію створюючи ідейний центр висловлювання. Із значення ФО видимою стає також контактовстановлююча функція, оратор декілька разів повторює ідею, що він добре розуміє публіку, а публіка його. Це налаштовує аудиторію на оптимістичний настрій.

Президент завершив промову на позитивній ноті, давши людям обіцянки про щасливе майбутнє і пообіцявши докласти до цього максимум зусиль.

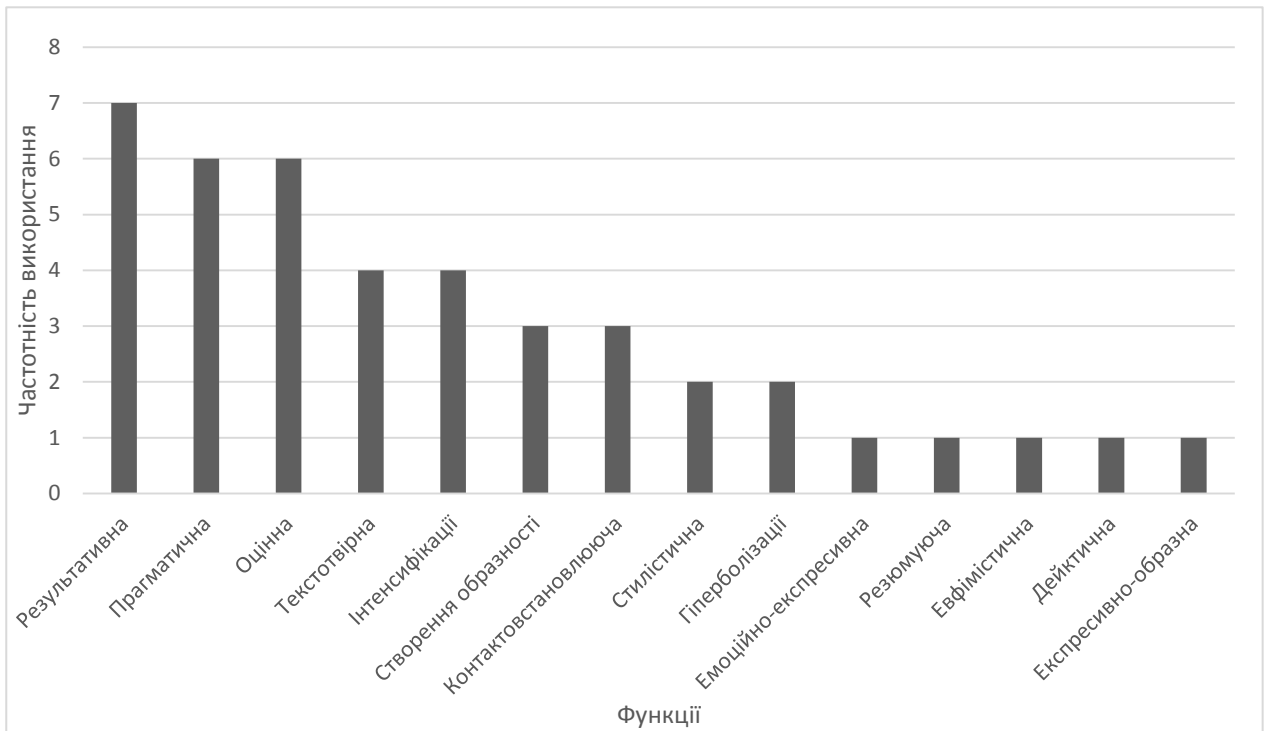
17) *“No, I just wanted to really say that I love you, I respect you. There’s nobody I respect more. You’re going to do a fantastic job. And we’re going to start winning again, and we’re going to be **leading the charge**”* [Donald Trump CIA speech].

Використаний фразеологізм англ. *“to lead a charge”* має значення *“to make a strong effort to do something”* [FDI]. Основна функція, що виконує ідіома – створення інтенсивності висловлювання. Говорячи про перспективи, політик завжди має на меті переконати аудиторію у їх досягненні. ФО допомагає також підсилити вплив на адресата, а отже виконує прагматичну функцію.

У промовах Д. Трампа було виявлено 14 основних функцій, що повторювались у різних ФО. Детальний аналіз представлений у рисунку 2 (див. Рисунок 2.2).

Рисунок 2.2

Частотність використання функцій фразеологізмів

в промовах Д. Трампа

Тож в ході аналізу публічних виступів Дональда Трампа було опрацьовано 19 фразеологізмів. Всього було знайдено 14 функції, які з певною частотністю повторювались в різних ФО. За результатами дослідження найчастотнішим виявилось використання результативної функції – 37%, на другому місці знаходяться 2 функція – прагматична і оцінна – 32%, на третьому також 2 функції – текстотвірна і інтенсифікації висловлювання – 21%. З огляду на отриманий результат, можемо зазначити, що фразеологізми використовуються Д. Трампом здебільшого для опису певних проблем, президент часто вказує на причини або наслідки певних суспільних явищ використовуючи фразеологічні одиниці. Оцінна функція також слугує засобом опису проблем з точки зору президента, часто суб'єктивна думка президента є гіперболізованою і допомагає описати проблему більш емоційно.

Політик активно використовує стилістично забарвлені ідіоми, що відносяться до розмовного стилю, що допомагає створити невимушену атмосферу під час його виступів. Д. Трамп також прибігає до зміни первинного вигляду ідіом, адаптуючи їх під політичний контекст, або додаючи виразу ще більшої експресивності. Проаналізувавши розташування використаних фразеологізмів у промовах, ми виявили, що більшість була використана в кінці – 56%, 30% ідіом були розташовані на початку і лише 14% в середині промов. Як бачимо, для політика важливим є надання експресивності саме цим частинам промови, адже вони створюють перше і останнє враження від промови. Слід також зазначити, що більшість використаних фразеологізмів є дієслівними, а отже додають висловлюванню певної динаміки.

Згідно із завданням нашого дослідження був проведений порівняльний аналіз отриманих результатів із промов Д. Трампа і Б. Обама. Серед функцій, що використовуються політиками, були виокремлені наступні: дейктична, створення образності, прагматична (і її стилістичний різновид), контактовстановлююча, оцінна, резюмуюча, комічна, експресивна, комулятивна, результативна, прагматична, виражальна, евфемістична, аксіологічна, директивна, текстотвірна, лаконізація мови, волюнтативна та функція гіперболізації.

Співставивши кількісні показники функції фразеологізмів в промовах Барака Обама і Дональда Трампа виявили, що найчастотнішим є використання фразеологізмів, що виконують оцінну функцію і функцію інтенсифікації висловлювання. Оцінна функція допомагає описати політичні явища з точки зору оратора, висвітлити події у ліпшому або гіршому світлі та яскраво виказати своє негативне ставлення до опонента. Функція інтенсифікації є особливо важливою для передвиборчої кампанії, адже вона допомагає яскравіше описати обіцянки політиків щодо майбутнього країни.

Було виявлено, що Б. Обама найчастіше прибігає до інтенсифікації висловлювання, описуючи свою кампанію і правління, в той час як у

Д. Трамп на першому місці знаходимо результативну функцію і бачимо, що політик є схильним порівнювати свою кампанію із опонентами, а не просто описувати її. Цікавим є те, що Б. Обама часто використовує прийом персоніфікації США поряд із дієслівними ФО. Такий прийом є не випадковим, він робить висловлювання більш експресивним і емоційним.

Аналіз розташування фразеологічних одиниць в промовах показав, що Б. Обама здебільшого використовує ФО в середині промов, тоді як для Д. Трампа більш важливим є надання експресивності кінцівкам промови. Обидва політики у своїх промовах акцентують увагу на ключових ідеях своїх кампаній, проте Д. Трамп частіше використовує ФО для описання майбутніх стратегій, а Б. Обама для опису досягнених результатів і змін у країні.

Важливим є те, що політики найчастіше використовують дієслівні ФО. Згідно з підрахунками, у Б. Обами 60% ФО є дієслівними, у Д. Трампа – 73%. Такі ФО додають динаміки описуванним подіям і за допомогою них найлегше створювати образи в уяві аудиторії. Варто відзначити, що Б. Обама і Д. Трамп майже не використовують адвербіальні ФО, а вигуківі ФО були знайдені тільки в промовах Д. Трампа і становлять лише 1% від загальної кількості.

Аналіз мовного матеріалу засвідчив, що 82% використаних ФО є стилістично нейтральними, проте, як у Б. Обами, так і у Д. Трампа ми знаходимо декілька стилістично маркованих ФО, що відносяться до розмовного стилю, або навіть сленгу. Це вказує на однакову стратегію налагодження контакту якою користуються політики. Вона допомагає наблизити президента до пересічного слухача і допомагає зобразити його рівним з простими мешканцями. Як бачимо, політичні лідери намагаються не вживати ФО високого тону для того, щоб було легше створити невимушену атмосферу спілкування.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження присвяченого особливостям функціонування фразеологізмів, було виявлено, що вивчення фразеології важливе для пізнання самої мови. Фразеологізми існують у тісному зв'язку з лексикою, їхнє вивчення допомагає краще пізнати їхню будову, утворення та функціонування у мові. В їх семантиці закріплюються ті явища і предмети, що безпосередньо оточують людей. Саме тому в наш час фразеологізми є займають важливе місце у виступах політичних діячів. Без знання фразеології неможливо оцінити яскравість і виразність мови, а іноді й сенс всього висловлювання.

Над проблемою фразеологічних одиниць працювали багато науковців. Родоначальником теорії фразеології вважається швейцарський лінгвіст Шарль Баллі, який визначив фразеологію як самостійний розділ лексикології. Розглянувши теорії відомих лінгвістів, що вивчали проблеми фразеології (О. В. Куніна, В. В. Виноградова, Л. Г. Скрипника, Дж. Сейдла, У. Макморді та ін.) було виявлено місце фразеології у сучасній лінгвістиці. Проаналізувавши погляд вчених на терміни «фразеологізм» і «ідіома» ми дійшли висновку, що вони є тотожними і можуть вживатися як синонімічні слова.

У ході дослідження були виявлені унікальні властивості ФО: стійкість граматичних категорій; постійний компонентний склад; семантична пов'язаність компонентів, які набувають особливості значущості та виразності в процесі комунікації. Це допомогло сформулювати загальне визначення фразеологізму, згідно з яким, фразеологізм – це семантично пов'язане сполучення слів, що виникає у мові як результат метафоризації його значення, та відтворюється у вигляді специфічної, усталеної та цілісної конструкції.

У науковій роботі був запропонований цілий ряд класифікацій фразеологічних одиниць. Були розглянуті класифікації фразеологізмів з точки зору семантичної та граматично-змістової злитості їх компонентів, особливостей їх функціонування, функціонально-стилістичного значення і співвіднесеності з частиною мови. Обрану низку фразеологічних одиниць було структуровано за класифікацією О. В. Куніна, що базується на граматичному принципі.

В результаті проведеного аналізу ідіом в політичних промовах були виокремлені наступні функції: дейктична, створення образності, прагматична (і її стилістичний різновид), контактовстановлююча, оцінна, резюмуюча, комічна, експресивна, комулятивна, результативна, прагматична, виражальна, евфемістична, аксіологічна, директивна, текстотвірна, лаконізація мови, волюнтативна та функція гіперболізації.

Порівнявши функції фразеологізмів в промовах Барака Обама і Дональда Трампа виявили, що найчастотнішим є використання фразеологізмів, що виконують оцінну функцію і функцію інтенсифікації висловлювання. Оцінна функція допомагає описати події, якими їх бачить оратор. Функція інтенсифікації допомагає побудувати яскраву промову передвиборчої кампанії. ФО, що виконують інтенсифікацію висловлювання, використовуються з різною метою: як для опису обіцянок щодо майбутнього країни, так і для висвітлення негативних сторін своїх опонентів.

Зіставивши підрахунки використання різних функцій ФО, ми виявили що Б. Обама найчастіше прибігає до інтенсифікації висловлювання описуючи свою кампанію і правління, в той час як у Д. Трампа на першому місці знаходимо результативну функцію і бачимо, що політик схильний порівнювати свою кампанію із опонентами, а не просто описувати її.

Аналіз розташування фразеологічних одиниць показав, Б. Обама здебільшого використовує ФО в середині промов, тоді як для Д. Трампа більш важливим є надання експресивності кінцю промови. Обидва політики у своїх промовах акцентують увагу на ключових ідеях їх кампанії, проте Д.

Трамп частіше використовує ФО для описання майбутніх стратегій, а Б. Обама для опису досягнених результатів і змін у країні.

В ході аналізу ілюстративного матеріалу було виявлено, що політики найбільше використовують дієсловні ФО, адже вони додають динаміки описуваним подіям і за допомогою них найлегше створювати образи в уяві аудиторії. Говорячи про стилістичну забарвленість ФО, результати аналізу показали, що більшість є нейтральними, проте, як у Б. Обами, так і у Д. Трампа ми знаходимо деякі стилістично марковані ФО, що відносяться до розмовного стилю, або навіть сленгу, що вказує на однакову стратегію, якою користуються політики. Вона допомагає наблизити президента до пересічного слухача і зобразити його рівним з мешканцями країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авксеньтьєв Л. Г. Семантична структура фразеологічних одиниць сучасної української мови та особливості її формування. *Мовознавство*. 1987. № 1. С. 43–46.
1. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології. Харків : Вища школа, 1987. 136 с.
2. Амосова Н. Н. Основы английской фразеологии. Москва : Либроком, 2013. 208 с.
3. Арнольд И. В. Стилистика. Современный английский язык : учеб. для вузов. 4–е изд., испр. и доп. М. : Флинта, 2002. 384 с.
4. Артемова А. Ф. Английская фразеология : Спецкурс. М. : Высшая школа, 2009. 208 с.
5. Бабич Н. Д. Фразеологія української мови. Чернівці : Вид-во Чернів. держ. ун-ту, 1971. 88 с.
6. Балли Ш. Французская стилистика. М. : Изд-во иностр. лит., 1961. 394 с.
7. Баран Я. А., Зимомря М. Т. Теоретичні основи фразеології : навч. посіб. Ужгород : Ужгородський державний університет, 1999. 176 с.
8. Вендина, Т. И. Введение в языкознание : учебник для академического бакалавриата. 4–е изд., перераб., и доп. М. : Юрайт, 2015. 333 с.
9. Виноградов В. В. Насущные вопросы литературоведения. М. : Наука, 2011. 260 с.
10. Виноградов В. В. Избранные труды. Лексикология и лексикография. М. : Наука, 2007. 310 с.

11. Волков Д. А. Методика изучения фразеологических единиц. *Международный студенческий научный вестник*. 2016. № 5–3. С. 460–489.
12. Гаврин С. Г. Фразеология современного русского языка (в аспекте теории отражения). Пермь : 1974. 269 с.
13. Гальперин И. Р. Очерки по стилистике английского языка. Опыт систематизации выразительных средств. М. : Либриком, 2016. 376 с.
14. Демський М. Т. Лексичні та граматичні особливості українських іменникових фразеологізмів. *Мовознавство*. 1981. № 2. С. 35–41.
15. Дудик П. С. Стилїстика української мови : навч. посіб. Київ : Академія, 2005. 367 с.
16. Золотова Л. М. До проблеми регулярності у сфері фразеологічної номінації. *Фразеологічна система англійської мов*. Київ : Лінгвіст, 2010. 362 с.
17. Зорівчак Р. П. Фразеологія письменника як проблема перекладу (на матеріалі перекладів поетичних творів Т. Г. Шевченка на англійську мову) : дис ... канд. філол. наук : 10.02.04 Київ, 1996. 150 с.
18. Иванова Е. В. Лексикология и фразеология современного английского языка Санкт-Петербург : Издательство "Академия", 2011. 352 с.
19. Ігнатенко Д. Є. Фразеологічні одиниці на позначення інтенсивності інтелектуальної та перцептивної діяльності в германських і слов'янських мовах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Філологія. Одеса : МГУ, 2016. Т. 2. Вип. 24. С. 86–90.
20. Їжакевич Г. П. Стилїстика фразеологічних одиниць. *Сучасна українська мова. Стилїстика*. / за заг. ред. І. К. Білодіда. Київ : Наук. думка, 1973. С. 150–210.
21. Камінська В. С. Теоретичні дослідження фразеологічних одиниць у сучасній лінгвістиці. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова* : збірник наук. праць / за ред. В. І. Гончарова. Київ : Вид-во нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова, 2011. С. 122–128.

22. Караман С. О., Караман О. В., Плющ М. Я. Сучасна українська літературна мова : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ : Літера ЛТД, 2011. 325 с.
23. Караулов Ю. Н. Русский язык. Энциклопедия. М. : Большая Российская энциклопедия. Дрофа, 2007. 703 с.
24. Ковбасюк Л. А., Романова Н. В. Сучасні лінгвістичні теорії : навчально-методичний посіб. Херсон : Вид-во Херсон. держ. Ун-ту, 2008. 96 с.
25. Королева А. Л. Характер информативности фразеологических единиц. М. : МГПИИЯ им. М. Горького, 1980. 110 с.
26. Корунець І. В. Порівняльна типологія англійської та української мов : навч. посіб. Вінниця : Нова книга, 2003. 458 с.
27. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Академія, 2003. 464 с.
28. Кунин А. В. Фразеология современного английского языка. М. : Высшая школа, 2010. 344 с.
29. Кунин, А. В. Теория фразеологии Шарля Балли. М. : Высшая школа, 2010. 324 с.
30. Лекант, П. А. К проблеме разграничения фразеологизма и нефразеологизма. *Проблема устойчивости и вариативности фразеологических единиц*. Тула, 2013. №1. С. 90-93.
31. Медведєв Ф. П. Українська фразеологія : навч. посіб. Харків : Вища школа, 1992. 232 с.
32. Мізін К. І. Компаративні фразеологічні одиниці сучасної англійської мови : шляхи утворення та ідеографія : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2003. 237 с.
33. Мокиєнко В. М. Загадки русской фразеологии. М. : Высшая школа, 2005. 257с.
34. Назарян А. Г. Фразеология современного французского языка. М. : Высш. шк., 1987. 288 с.

35. Потебня А. А. Мысль и язык. Полное собрание трудов. М. : Лабиринт, 1999. 300 с.
36. Пришва Б. Г. Фразеологізми як засіб гумору. *Мовознавство*. 1993. №5. С. 75–79;
37. Райхштейн А. Д. О переводе устойчивых фраз. *Тетради переводчика* / ред. Л. С. Бархударов. М. : Международные отношения, 1968. С. 89.
38. Редін П. О. Фразеологічна одиниця в мовній системі. Київ : *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2008. № 27. С. 35–37.
39. Руснак В. Функціонально-параметричні та типологічні ознаки фразеологічних одиниць. *Іноземна філологія* : зб. наук. пр. Львів : Вид-во Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка, 2011. Вип. 123. С. 93–99.
40. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови. К. : Наук. думка, 1973. 280 с.
41. Смирницкий А. И. Лексикология английского языка. М. : Издательство литературы на иностранных языках, 2006. 260 с.
42. Стилистика английского языка : учебник / А. Н. Мороховский и др. Киев: Головное издательство издательского объединения «Вища школа», 1984. 241 с.
43. Современный русский язык. Учебник для студентов вузов, обучающихся по специальности «Филология» / П. А. Лекант и др. М. : Дрофа, 2002. 560 с.
44. Соловьева Т. С. Английский язык : конспект лекций по фразеологии. Петропавловск-Камчатский : КамчатГТУ, 2007. 102 с.
45. Солодуб Ю. П. К проблеме сопоставительного исследования фразеологической картины мира различных народов : фразеологическая модель, образно мотивирующая на основе ирреальности ситуации семантику невозможности. дис... канд. філол. наук : 10.02.20. М., 2012. 359 с.

46. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. М. : Школа «Языки русской культуры», 1996. 288 с.
47. Третьякова Т. П. Английские речевые стереотипы : функционально семантический аспект. СПб. : Изд-во С.–Петербургского ун-та, 1995. 128 с.
48. Ужченко В. Д. Фразеологія сучасної української мови : навч. посіб. Луганськ : Альма-матер, 2007. 494 с.
49. Фёдоров А. В. Основы общей теории перевода М. : Высшая школа, 1968. 160 с.
50. Федуленкова Т. Н. Английская Фразеология. Архангельск : Помор. Гос. Ун–т., 2010. 132 с.
51. Шадрин Н. Л. Перевод фразеологических единиц и сопоставительная стилистика. Саратов : Изд–во Саратовского ун–та, 1991. 220с.
52. Шанский Н. М. Фразеология современного русского языка : учеб. пособие для студ. филол. фактов. Изд. 2–е, испр. и доп. М. : Высшая школа, 2009. 232 с.
53. Ярцева В. Н. Лингвистический энциклопедический словарь. М. : Советская Энциклопедия, 2010. 685 с.
54. Burger H. *Phraseology*. New York : An International Handbook of Contemporary Research Walter de Gruyter, 2007. 118 p.
55. Colson J. *Cross–linguistic phraseological studies : An Overview. Phraseology : An interdisciplinary perspective* [edited by Sylviane Granger and Fanny Meunier]. Amsterdam : John Benjamins, 2008. P. 117–135
56. Cowie A. *Phraseology : Theory, Analysis and Applications* (Oxford Studies in Lexicography and Lexicology). New York : OUP, 2001. 272 p.
57. Gries S. Th. *Phraseology and linguistic theory. A brief survey. Phraseology : an interdisciplinary perspective*. Philadelphia : John Benjamins Publishing, 2008. P. 3–25.

58. Kipfer B. A. *Phraseology*. Naperville : Sourcebook, 2008. 256 p.
59. Makkai A. *Idiom Structure in English*. The Hague : Mouton, 1972. 371p.
60. Moon R. Frequencies and forms of phrasal lexemes in English. *Phraseology. Theory, Analysis, and Applications*. Oxford : Oxford University Press, 1998. P. 79–100.
61. O'Dell F., McCarthy M. *English Idioms in Use Advanced*. Cambridge : Cambridge University Press, 2010. 185 p.
62. Seidl, J. *McMordie English Idioms and How to Use Them W*. Oxford : Oxford University Press, 1983. 266 p.
63. Sinclair J. Preface. *Phraseology : an interdisciplinary perspective*. Philadelphia : John Benjamins Publishing, 2008. P. 15-18.
64. Smith L. P. *Words and Idioms*. London : Constable & Co. Ltd., 1925. 299 p.
65. Strassler J. *Idioms in English : a pragmatic analysis*. Tübingen: Günter Narr, 1982. 165 p
66. Stubbs M. *Words and Phrases : Corpus Studies of Lexical Semantics*. Oxford : Blackwell Publishing, 2001. 287 p.
67. Svensson M. H. A very complex criterion of fixedness : Non-compositionality. *Phraseology : an interdisciplinary perspective*. Philadelphia : John Benjamins Publishing, 2008. P. 81–93.
68. Teylor A. *The Proverbs and the Index to the Proverb*. Copenhagen, 1992. 120c.
69. Weinreich U. *Problems in the Analysis of Idioms : Substance and Structure of Language*. Berkeley and Los Angeles : University of California Press., 1969. 221 p.
70. Wierzbicka A. Reasonably well : Natural Semantic Metalanguage as a tool for the study of phraseology and its cultural underpinnings. *Topics in English linguistics. Phraseology and Culture in English*. Berlin : Walter de Gruyter GmbH & Co. KG, 2007. P. 49–79.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

71. Cambridge Dictionaries Online. URL: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/phraseology>. (дата звернення: 24.08.2019)
72. Collins English Dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com/> (дата звернення: 24.08.2019)
73. Farlex Dictionary of Idioms. URL: <https://idioms.thefreedictionary.com> (дата звернення: 26.08.2019)
74. Oxford Dictionaries Online. URL: <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/phraseology> (дата звернення: 26.08.2019)
75. Spears R. American idioms dictionary. Special Edition. Москва: Русский язык, 1991. 464 с.
76. Webster's New World College Dictionary. URL: <https://www.dictionary.com/about/websters-new-world-college-dictionary.html> (дата звернення: 27.08.2019)

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

77. Address by the President to a Joint Session of Congress. URL: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2011/09/08/address-president-joint-session-congress> (дата звернення: 15.09.2019)
78. Barack Obama. Official Announcement of Candidacy for US President 2007. URL: <https://www.americanrhetoric.com/speeches/barackobamacandidacyforpresident.htm> (дата звернення: 16.09.2019)

79. Barack Obama. Final Presidential Press Conference of Year. URL: <https://americanrhetoric.com/speeches/barackobama/barackobamafinalpresidentialpressconference.htm> (дата звернення: 16.09.2019)

80. Barack Obama. First Speech Before the United Nations General Assembly (64th Session). URL: <https://americanrhetoric.com/speeches/barackobama/barackobamaunitednations64.htm> (дата звернення: 16.09.2019)

81. Barack Obama. Hurricane Katrina 10-Year Anniversary Address. URL: <https://americanrhetoric.com/speeches/barackobama/barackobamakatrinahurricane10years.htm> (дата звернення: 15.09.2019)

82. Barack Obama's Acceptance Speech 2008. URL: <http://edition.cnn.com/2008/POLITICS/11/04/obama.transcript/> (дата звернення: 14.09.2019)

83. Barack Obama's Speech About Trump Victory 2016. URL: <https://time.com/4564772/president-obama-donald-trump-speech> (дата звернення: 20.09.2019)

84. Barack Obama's victory speech 2012. URL: <https://www.theguardian.com/world/2012/nov/07/barack-obama-speech-full-text> (дата звернення: 22.09.2019)

85. Donald Trump's Full Inauguration Speech. URL: <http://time.com/4640707/donald-trump-inauguration-speech-transcript/> (дата звернення: 15.10.2019)

86. Donald Trump's 2016 presidential announcement. URL: <https://www.nydailynews.com/news/politics/transcript-donald-trump-2016-presidential-announcement-article-1.2260117> (дата звернення: 15.10.2019)

87. Donald Trump's Victory Speech. URL: <https://www.nytimes.com/2016/11/10/us/politics/trump-speech-transcript.html> (дата звернення: 21.10.2019)

88. Final Presidential Debate: Hillary Clinton, Donald Trump. URL: <https://www.nytimes.com/2016/10/20/us/politics/third-debate-transcript.html> (дата звернення: 20.10.2019)

89. First Presidential Debate: Hillary Clinton, Donald Trump. URL: <https://www.bbc.com/news/election-us-2016-37480990> (дата звернення: 16.10.2019)

90. President Obama's State of the Union Speech 2012. URL: <http://www.ibtimes.com/state-union-2012-obamas-speech-full-text-400180> (дата звернення: 20.09.2019)

91. Second Presidential Debate: Hillary Clinton, Donald Trump. URL: <https://www.nytimes.com/2016/10/10/us/politics/transcript-second-debate.html> (дата звернення: 20.10.2019)

92. Speech: Donald Trump in Dimondale, MI. URL: <https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-dimondale-mi-august-19-2016> (дата звернення: 21.10.2019)

93. Trump CIA speech. URL: <https://www.cbsnews.com/news/trump-cia-speech-transcript/> (дата звернення: 20.10.2019)

SUMMARY

The paper is devoted to a comprehensive study of peculiarities of usage of phraseological units in modern speeches of political leaders of the USA.

The analysis of types and functions of the phraseological units used by American politicians can be defined as the object of the work.

The main aim of the paper includes the analysis of quantitative characteristics of usage of phraseological units depending on their function. It determined the accomplishment of such objectives as:

- outlining of the theoretical background of phraseology;
- analysis of functional peculiarities of phraseological units in political speeches of Barack Obama and Donald Trump.

The terms “idiom” and “phraseological unit” have been defined and compared. The main functions of phraseological units were identified. The results of investigation conducted on the material of the Internet-versions of speeches have revealed quantitative differences in the usage of phraseological units by B. Obama and D. Trump. The function of intensifying of an utterance was the most frequently used in B. Obama’s speeches, while the resultative function prevails in D. Trump’s speeches. The result of analysis of style of idioms coincides with both politics, they tend to use neutral idioms, but still both of them use some informal ones. An analysis of the location of phraseological units revealed that B. Obama mostly uses them in the middle of his speeches, whereas D. Trump mostly at the end.

The directions for further research are seen in study of phraseological units in political speeches on the material of different languages (Ukrainian, Russian, English) and speeches in synchronic and diachronic aspects.

Key words: *idiom, phraseological unit, political speech, Donald Trump, Barack Obama*

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Білоконь Юлія Олександрівна, студентка 2 курсу магістратури, заочної форми навчання, факультету іноземної філології, спеціальність 035 Філологія, освітньо-професійна програма мова і література (англійська), адреса електронної пошти ulabelokon@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Англійськомовні фразеологізми у мовленні політичних лідерів (на матеріалі публічних промов Б. Обама та Д. Трампа)» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) Білоконь Ю. О.